

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції студентів,
аспірантів і молодих вчених

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН 2020»

Проведено в рамках Ерасмус днів 2020 / Organised within [#ErasmusDays](#) 2020

м.Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Копійка В.В., директор Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор.

Заступник голови оргкомітету:

Новицька Н.В., аспірантка спеціальності Міжнародне регіоназнавство

Члени оргкомітету:

Нанавов А.С., заступник директора з науково-педагогічної роботи, канди- дат економічних наук, доцент кафедри світового господарства та міжнаро- дних економічних відносин.

Білас І.Г., завідувач кафедри порівняльного і європейського права, доктор юридичних наук, професор;

Дайнеко В.В., завідувач кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, професор;

Даниленко С.І., завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та ко- мунікативних технологій, доктор політичних наук, доцент;

Дорошко М.С., завідувач кафедри міжнародного регіоназнавства, доктор історичних наук, професор;

Мицик В.В., завідувач кафедри міжнародного права, доктор юридичних наук, професор;

Калакура В.Я., завідувач кафедри міжнародного приватного права, канди- дат юридичних наук, доцент;

Манжола В.А., завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, доктор історичних наук, професор; 3

Матвієнко В.М., завідувач кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби, доктор історичних наук, професор;

Расшивалов Д.П., завідувач кафедри міжнародного бізнесу, кандидат економічних наук, доцент;

Рижков М.М., завідувач кафедри міжнародної інформації, доктор політичних наук, професор;

Рогач О.І., завідувач кафедри міжнародних фінансів, доктор економічних наук, професор;

Шнирков О.І., завідувач кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор;

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА”

Гллахер Б.

Misconceptions about Soft Power: The Resilience of the Soft Power of the United States.....7

Лук'янова І. О.

Концептуальні основи Арктичної політики Королівства Норвегія.....11

Пархомчук А.Д.

Позиція адміністрації Трампа з проблеми арабо-ізраїльського врегулювання 15

Путкардзе К.З.

Чинник Саудівської Аравії у розвитку сучасних російсько-іранських відносин 18

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНЕ РЕГІОНОЗНАВСТВО”

Елмаджуб О.А.

Участь зовнішніх сил у врегулюванні лівійської кризи.....22

Замятін А.В.

Військовий аспект двостороннього співробітництва між Російською Федерацією та Азербайджанською Республікою.....25

Зіневич І.В.

Внутрішні трансформаційні процеси в КНР в умовах пандемії COVID-19 28

Мамішова Н.Ш.

Ескалація нагірно-карабахського конфлікту: позиція держав-членів Організації за демократію та економічний розвиток (ОДЕР-ГУАМ) 32

Мішин О.В.

Країни Магрибу у сучасній зовнішньополітичній стратегії Китайської Народної Республіки.....35

Новицька Н.В.

Стратегія присутності ОАЕ у регіоні Африканського Рогу 38

Цай Яо

Expansion of the Shanghai Cooperation Organization: Motivation Analysis 42

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО”

Дейнеко Д.О.

Перспективи підписання договорів про передачу засуджених осіб між Україною та державами АСЕАН.....	46
Мороз І.А. Принцип пропорційності в міжнародному гуманітарному праві	49
Рашевська К.Є. Клаузула про права людини в зовнішньоторговельних угодах України (на прикладі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС)	53
Чубінідзе О.О. До питання перехідного правосуддя	56
Ямельська Х.Ю. Міжнародні стандарти запобігання неналежному поведженню з особами, позбавленими свободи в умовах пандемії Covid-19	59

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО”

Давидюк Х.В. Міжнародні договори, що регулюють порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій.....	64
Пророк В.В. Спрощена процедура вирішення дрібних спорів у Європейському Союзі.....	68

СЕКЦІЯ “СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ”

Савчук А.В. Роль соціальних медіа у процесі культурної адаптації інтелектуального мігранта у новому середовищі	72
---	----

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС”

Бех А.А. Особливості використання рекомендаційних систем міжнародними медіакомпаніями.	76
---	----

Рушковський М.В.

Новітні підходи до формування стратегії ризик-менеджменту багатонаціональних підприємств 79

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ”

Бай Лу

Тенденції розвитку іміджу Китаю в ЗМІ країн Східної та Центральної Європи 82

**СЕКЦІЯ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА»**

Gallagher, B.*

**Misconceptions about Soft Power:
The Resilience of the Soft Power of the United States.**

In contrast to Hard Power, the factors used in determining the Soft Power of a state are not generally qualifiable. Calculations of money and person-to-person interactions by way of student or business exchanges cannot determine to what extent ‘hearts and minds’ are influenced, nor whether the heart and mind are acting in unison; thus, conclusions are ambiguous. [Anguelov 2017] In his seminal work, the book that introduced the term Soft Power, *Bound to Lead*, Joseph Nye names several intangible factors that led themselves to buttressing American Soft Power. [Nye 1990] These factors included popular and high culture, media, perceptions of education, immigrant relations, international relations, business perceptions, and values, and they frequently depend on the individual psychological assessment of a person's feelings towards a specific country or nation. How does an individual assess an abstract concept such as a state? One can have complicated, or divided sentiments towards things in life, but nearly always occurring with those things or people that one already feels familiar.

People grow up familiarized with America before they fully develop the concept of what the United States is, or means to them. With immigrants hailing from around the world, recognizable culture, brands, educational and other institutions, the United States occupies, from inception, a small cranny in the worldview of nearly every person in the world. Regardless of whether or not an individual holds a strong opinion of the United States, they *are aware* of its existence. From a young age, people conceive of the United States as “America,” and as being something “different.” Even as the eighties and nineties saw jeans-smugglers, Statues of Liberty

---

* PhD student, International Relations Department
the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv

and ugly satellite dishes go up, American culture has become ever more ubiquitous around the world. This may come as a surprise in the expanding era of the Internet, given that people have access to much more information than they ever have had in the past, however, people consume American media voluntarily. This is often presented as the most pervasive example of Soft Power, however, there is little tangible evidence that can be shown to link the popularity of Hollywood or other forms of American media to co-opting a state into conforming to the interests of the United States.

Soft power works in a different way. Brand USA sustains itself in spite of scandals, political decisions, and cultural anomalies such as gun ownership and the death penalty. Nye's work identifies the sources of Soft Power attraction to be threefold: in culture, domestic values, and in the carrying out of foreign policy. [Nye 2004] Due to familiarity, people can both be drawn in and taken aback by American power. People often take on American styles of clothing, music, and media, while simultaneously decrying 'Americanization' of their own cultures. The duality exists as well in how the world views American domestic values. President Donald Trump is the object of revile amongst much of the world's populace, however, there is an underlying fascination with the idea that: in America, *anyone* can be president, even a black man with a Muslim sounding name. Foreign policy can also be portrayed as having two vectors, first in the prevalence of American consumerist culture, and second in traditional diplomacy, an extension of which includes military action. The spread of American style consumerism is not only reflected in products and production practices, but in business concepts, such as marketing, managerial strategies, service standards, and even behavior.

The question lies in finding some understanding as to the conception of the United States, and how this conception is effected by Soft Power resources, even as it differs from person to person in the collective consciousness. [Seymour 2020] Although there are certainly people that take in Soft Power influences that result in a pro-American worldview, there is a different admiration among others. American popular culture is able to weave itself to varying degrees within other cultures

because, to a certain degree, what stands for ‘American popular culture’ is no longer solely overseen by the United States. Foreigners who would like to migrate to the United States frequently cite “opportunity” as one of the main motivating factors. [Anguelov 2017] For many Americans, the precise lack of opportunity is the driving sentiment behind the civil unrest that rocked the United States over the summer. The disconnect is real, but it does not matter, as the preconceived commands power to motivate the conception. “Foreigners can envisage themselves as Americans,” Nye notes. [Nye 2004, p. 58]

David Ronfeldt and John Arquilla, analysts at the RAND corporation have developed a moniker for conceiving a strategy in this space: noopolitik. [Arquilla 1999] The concept of noopolitik builds on the idea of the noosphere, that is the ‘realm of the mind’ or, to borrow a term, the ‘collective consciousness’ which exists above the ‘geosphere,’ the innate objects of the Earth, and the ‘biosphere,’ or what makes up the living-world. [Arquilla 2020] The initial conception and development of the noosphere concept, led by Ukrainian biochemist Vladimir Vernadsky, [Vernadsky 1998] French philosopher Pierre Teilhard de Chardin, and their acquaintance, Edouard Le Roy split into different vectors and mostly dissipated, however, their ideas are receiving renewed attention. [Arquilla 2020]

Quantifying the benefits and drawbacks in the material world of dollar signs and infrastructure projects is an imprecise endeavor. Understanding Soft Power in the context of the noosphere is perhaps a better way to conceive of how people, ideas, environments and things interact with one another in the collective space. An open-minded approach to the marketplace of ideas is necessary.

References

Arquilla, John and David Ronfeldt. 1999. *The Emergence of Noopolitik: Toward An American Information Strategy*. Santa Monica, California: RAND Corporation.

Arquilla, John and David Ronfeldt. 2020. *Whose Story Wins: Rise of the Noosphere, Noopolitik, and Information-Age Statecraft*. Santa Monica, California: RAND Corporation.

Anguelov, Nikolay and Tiffany Kaschel. March 2017. *Toward quantifying soft power: the impact of the proliferation of information technology on governance in the Middle East*. Palgrave Communications.

Nye, Joseph. 1990. *Bound to Lead: the Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books A Member of Perseus Books, L.C.C.

Nye, Joseph. 2004. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: PublicAffairs.

Putnam, Robert D. (editor). 2002. *Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. New York: Oxford University Press.

Seymour, Margaret. 2020. *The Problem with Soft Power*. Foreign Policy Research Institute.

Vernadsky, Vladimir translated by David B. Langmuir. 1998. *The Biosphere*. New York: Springer Science+Business Media, originally published by Copernicus.

Yukaruc, Umut. 2017. *A Critical Approach to Soft Power*. Journal of Bitlis Erin University. Volume 6, Number 2. p. 491-502.

Лук'янова І.О.*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ АРКТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ КОРОЛІВСТВА НОРВЕГІЯ

Станом на сьогодні Арктичний вектор є одним з найбільш пріоритетних напрямів реалізації зовнішньо- та внутрішньополітичного курсу Норвегії з

---

* Аспірантка спеціальності «міжнародні відносини»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник: к. політ. н., доц. Андрущенко С.В.

огляду на економічний та енергетичний потенціал Арктичного регіону. Враховуючи той факт, що третина території країни, приблизно 10 % її населення та 80% її територіальних вод та виключної економічної зони знаходяться в Арктиці, розвиток регіону та забезпечення його стабільності розглядається норвезьким урядом в якості невід'ємного елементу розвитку країни в цілому, а статус лідера знань та наукового розвитку в Арктиці ефективно використовуються заради збільшення зовнішньополітичної ваги країни на міжнародній арені.

Сучасна Арктична політика Норвегії бере свій початок з 1990-х рр., коли внаслідок закінчення блокового протистояння Норвегія перестала сприймати Арктичний вектор лише через призму безпекового виміру. Попри те, що до 2000-х рр. арктична політика ще не увійшла до кола зовнішньополітичних пріоритетів країни, в 1990-х рр. Норвегія ініціювала створення Баренцевого Євро-Арктичного співробітництва (BEAR) між Нордичними країнам та Росією, що мало на меті забезпечення регіональної безпеки шляхом імплементації принципу багаторівневого співробітництва в південній частині Арктики, включення до концепту безпеки комплексу питань без обмеження виключно військовою сферою, а також більш широкого залучення субнаціональних та транснаціональних акторів до співробітництва в регіоні [1]. З початку 2000-х рр. внаслідок стрімкого зменшення крижаного покриву в Арктиці Норвегія починає освоєння нових нафтогазових родовищ, що призводить до подальшого сприйняття півночі як сприятливого регіону для розвитку бізнесу та інновацій. У грудні 2003 р. урядом Норвегії було створено експертний комітет (Комітет Орхейма), метою якого було здійснення оцінки можливостей та викликів реалізації Арктичної політики. Для позначення Арктичного регіону комітетом було використано вираз «Крайня Північ» ('nordområdene'), що стало відображенням норвезького функціонального підходу до розуміння меж північного простору [2]. Вживання відповідного виразу насамперед як «гнучкого» політичного концепту мало на меті охоплення північних земель та островів Норвегії, морських районів, прилеглих та сусідніх районів в тій мірі,

настільки ці території або райони могли розглядатися урядом країни в якості функціонально значимих.

В 2006 р. Норвегія першою серед арктичних країн прийняла стратегію розвитку північних регіонів, визначивши в якості основних пріоритетів розвиток знань про клімат і навколишнє середовище в регіоні Крайньої Півночі, а також сприяння сталому розвитку морських нафтових родовищ і поновлюваних морських ресурсів [3]. Оновлена версія даної стратегії, що з'явилася в 2009 р. в основному фокусувалася на наступних напрямках: поширення знань про зміни клімату та навколишнє середовище в регіоні Крайньої Півночі, покращення системи моніторингу, реагування на надзвичайні ситуації та морську безпеку у північних водах, сприяння сталому використанню морської нафти та відновлюваних морських ресурсів, сприяння розвитку прибережного бізнесу на Півночі, розвиток інфраструктури, забезпечення суверенітету та зміцнення прикордонного співробітництва в регіоні, а також підтримка та захист культури корінних народів [4]. Наступне оновлення арктичної стратегії Норвегії мало місце в 2011 р., коли однією з головних складових стратегії Норвегії в регіоні стала підготовка стійкого господарського освоєння Крайньої Півночі, внаслідок чого у фокусі уваги опинилися арктичні НДДКР [5]. З цього періоду ключовим завданням Арктичної стратегії Норвегії стає набуття глобального лідерства в арктичних дослідженнях і управлінні арктичними невідновлюваними та біологічними ресурсами, задля реалізації чого передбачалося стимулювання розвитку інноваційної економіки на півночі через інтеграцію науки з освітою та підприємницькою діяльністю. Підтвердивши цілі та завдання попередніх Арктичних стратегій, Стратегія 2014 р. вирізнялася більшою увагою до забезпечення безпеки в регіоні [6]. Найбільш актуальна Стратегія 2017 р. під назвою «Арктична стратегія Норвегії - між геополітикою та соціальним розвитком» проголошує в якості основної мети перетворення північних територій Норвегії на економічно, екологічно та соціально «сталий регіон» за рахунок відповідних зусиль з боку держави, підприємств та місцевих груп [7].

Ставши першою країною в XXI ст., яка виробила чітку стратегію щодо Арктичного регіону з зазначенням конкретних цілей та завдань внутрішньо - і зовнішньополітичного характеру, Норвегія проводить послідовну політику в регіоні, акцентуючись на питаннях розвитку знань, сталого використання природних ресурсів та підтримки інноваційного бізнесу. Стратегія Норвегії в регіоні Крайньої Півночі 2006 р., що оновлювалася та доповнювалася в 2009, 2011, 2014 та 2017 р., стала юридичним базисом для реалізації довгострокової політики Норвегії на півночі, в якому Крайню Північ було вперше визнано не просто як нову нафтову провінцію, а як регіон найвищого рівня стратегічної пріоритетності для країни. Розглядаючи регіон Крайньої Півночі як простір стабільності та мирного співробітництва та проголошуючи в якості основної мети забезпечення екологічної безпеки та підтримки «зеленої економіки» в регіоні, Норвегія стає ставши «нішевим» лідером та взірцем для інших арктичних гравців.

Список використаних джерел

1. Heininen L. An Introduction to the Arctic Yearbook 2013 From Regional Transition to Global Change: Dualism in the Arctic [Електронний ресурс] / L. Heininen, H. Exner-Pirot, J. Plouffe. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2013/10-yearbook/2013-the-arctic-of-regions-vs-the-globalized-arctic/31-an-introduction-to-the-arctic-yearbook-2013>.
2. Skagestad O. G. Nordområdebegrepet og nordområdesatsingen. The Concept of 'The High North' ('nordområdene') and the High North policy initiatives / Odd Gunnar Skagestad. // Norsk statsvitenskapelig tidsskrift. – 2020. – №1.
3. Norwegian Ministry of Foreign Affairs. The Norwegian Government's High North Strategy [Електронний ресурс] / Norwegian Ministry of Foreign Affairs. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/strategien.pdf>.
4. Norwegian Ministry of Foreign Affairs. New Building Blocks in the North The next Step in the Government's High North Strategy [Електронний ресурс] /

- Norwegian Ministry of Foreign Affairs. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/nordomradene/new_building_blocks_in_the_north.pdf.
5. Norwegian Ministry of Foreign Affairs. High North - Visions and Strategies [Електронний ресурс] / Norwegian Ministry of Foreign Affairs. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/nordomradene/ud_nordomrodene_en_web.pdf.
6. Norwegian Ministry of Foreign Affairs. The North Globe [Електронний ресурс] / Norwegian Ministry of Foreign Affairs. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://www.regjeringen.no/contentassets/23843eabac77454283b0769876148950/nordkloden_rapport-red.pdf.
7. Norway's Arctic Strategy – between geopolitics and social development [Електронний ресурс] // Norwegian Ministries. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.regjeringen.no/contentassets/fad46f0404e14b2a9b551ca7359c1000/arctic-strategy.pdf>.

Пархомчук А.Д.*

ПОЗИЦІЯ АДМІНІСТРАЦІЇ Д.ТРАМПА З АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

Конфлікти, зокрема арабо-ізраїльський, які концентруються на регіонально-локальному рівні, несуть загрозу міжнародному миру і безпеці, що актуалізує проблему їх політичного врегулювання. Недостатня ефективність переговорного процесу в колишніх форматах свідчить про необхідність розробки нових, нестандартних підходів до вирішення гострих проблем.

Еволюція міжнародної системи після завершення біполярного протистояння вивільнила системоутворюючий потенціал регіонального рівня міжнародних відносин. Для постбіполярного періоду характерна інша

---

* аспірант спеціальності міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Рижков Микола Миколайович, професор, доктор політичних наук

структура взаємодії глобального та регіонального, адже світовий порядок сьогодення визначається не лише завдяки діям лідера (США), але навіть більшою мірою у взаємодії між численними регіональними системами. Характерними ознаками цього етапу розвитку близькосхідної регіональної підсистеми міжнародних відносин, однієї з найбільш складних, гетерогенних, неоднорідних та конфліктних, стали нестабільність її геополітичного простору, детериторизація, проявами якої стали, як зазначає Ф.Холлідей, “розмивання” державного суверенітету, перегляд кордонів, розпад державності на племінні і релігійні одиниці (Сирія, Ліван, Лівія), формування складної і невизначеної конфігурації геополітичних сил [1]. П. Кокберн акцентує увагу на транснаціоналізації, “війнах нового покоління” і формуванні квазідержавних утворень як наслідок дій транснаціональних акторів [2]. М.Лінч вважає, що демократизації в цій системі були властиві швидше деструктивні характеристики та наслідки [3]. Аналіз цих тенденцій, зокрема в галузі арабо-ізраїльського врегулювання, надає можливість визначити перспективи майбутнього розвитку регіону і таким чином зорієнтувати власне українську політику.

Першими арабськими країнами, які підписали мирний договір з Ізраїлем, стали відповідно Єгипет (1979 р.) [4] та Йорданія (1993 р.). В 2020 році за посередництва США Королівство Бахрейн, Об’єднані Арабські Емірати та Ізраїль підписали у Вашингтоні угоди про нормалізацію відносин. Церемонія підписання угод відбулася у Білому домі у присутності президента США Дональда Трампа, який назвав це так званім пробудженням нового Близького Сходу після десятиліть розколу та конфліктів.[5] Згідно з договорами, Ізраїль має утриматися від проголошення свого суверенітету над частиною територій Західного берега річки Йордан, які палестинці хочуть бачити частиною своєї майбутньої держави.

Після укладення миру між Ізраїлем та арабськими країнами Перської затоки гадають, як ці угоди можуть змінити цей конфліктний регіон. Арабські країни Перської затоки співпрацюють з Ізраїлем проти спільного ворога — Ірану. Це протистояння визначає регіон: з одного боку, шіїтський

Іран, а з іншого — країни, що вважають Іран загрозою, і серед них не лише сунітські монархії Перської затоки, а й держава Ізраїль та світські сили інших країн.

На підставі цього зробимо спробу спрогнозувати можливі сценарії розвитку ситуації у сфері безпеки в близькосхідному регіоні. Відповідно до першого сценарію, американський план арабо-ізраїльського врегулювання, від проголошення “Плану Трампа” (т.з. «угода століття») [6] до посередництва між арабськими країнами Перської затоки та Ізраїлем, дає підстави спрогнозувати мінімізацію значення палестинського питання для арабських країн та переформатування конфронтаційних блоків на користь Ізраїля. В існуючих реаліях Ізраїль більше не розглядається вищезгаданими державами як головна загроза власній безпеці. Тепер ізраїльська сторона виступає одним з головних союзників проти Ірану, який почав формувати власну ситуативну коаліцію, до якої увійшли Катар і Туреччина. ОАЕ не тільки оголосили про встановлення дипломатичних зв’язків з Ізраїлем, але й про посилення двостороннього співробітництва у багатьох сферах, включаючи безпекову. Серед нових потенційних партнерів Ізраїлю називають Саудівську Аравію та Оман. Таким чином, в майбутньому значна частина уваги основних гравців не тільки в регіоні, але і на міжнародній арені, може переключитися з арабо-ізраїльського конфлікту на протистояння арабських держав в коаліції з Ізраїлем проти Ірану і його союзників.

Другий сценарій передбачає більш активне втручання зовнірєгіональних акторів, зокрема США, у побудову регіонального порядку, можливий розподіл сфер впливу в регіоні між вже залученими і новими зовнірєгіональними гравцями внаслідок появи вакууму влади при найгіршому розвитку подій в регіоні.

Вирогідним є і третій сценарій, який передбачає посилення ролі регіональних держав в формуванні нового регіонального порядку і активну боротьбу між ними. Туреччина і Іран стають одними з ключових регіональних гравців, що передбачає конфронтацію з іншими потужними регіональними гравцями: ОАЕ, Ізраїлем, Єгиптом, Катаром, Саудівською Аравією та іншими.

Туреччина перетворюється на активного учасника більшості регіональних конфліктів, що, в свою чергу, дозволить їй впливати на подальший розвиток подій на Близькому Сході.

Список використаних джерел

1. Halliday Fred, The Middle East in International Relations. Power, Politics and Ideology / Fred Halliday // Cambridge University Press, 2017. – 374 p. , с. 229-235.
2. Cockburn Patrick. The age of Jihad. Islamic State and the Great War for the Middle East / Patrick Cockburn // VERSO. London- New York, 2017. – 473 p., с.229-235.
3. Lynch Mark. The new Arab wars. Uprisings and anarchy in the Middle East / Mark Lynch // Public Affairs New York, 2016. – 284 p.
4. Государство Израиль. Израиль и арабский мир // Електронна єврейська енциклопедія // Режим доступа: <https://eleven.co.il/state-of-israel/arab-israeli-conflict/11739/> .
5. Израїль, ОАЕ та Бахрейн підписали угоди про нормалізацію відносин у Вашингтоні. - Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-israel-oae-bahrain-ugody/30840603.html> . - Загл. з екрану. (15 вересня 2020).
6. Трамп представив мирний план США для Близького Сходу. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/tramp-predstaviv-mirnij-plan-ssha-dlya-blizkogo-shodu> . – Загл. з екрану. (28 січня 2020).

Путкарадзе Каха *

ЧИННИК САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ У РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ РОСІЙСЬКО-ІРАНСЬКИХ ВІДНОСИН

Проблемність саудівського чинника у розвитку сучасних російсько-іранських відносин може розглядатися одночасно як: з точки зору розв'язання

---

* аспірант кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: проф. д.і.н. Коппель О.А.

Москвою проблеми конфронтаційних відносин між Тегераном та Ер-Ріядом; так і ймовірності погіршення відносин по лінії «Москва – Тегеран» в результаті активізації та поглиблення відносин РФ з КСА. Саме такий алгоритм докладання дипломатичних зусиль з боку РФ дозволяє говорити про їх проектування в умовному трикутнику «РФ – ІРІ – КСА».

Водночас, низка галузей, таких, як енергетика та енергетичні ресурси, економічне та військово-технічне співробітництво, комплекс питань регіональної безпеки (в регіоні Перської затоки та Близького Сходу загалом), є тими детермінантами, які одночасно як наближують, так і роз'єднують учасників відносин у їх тристоронній проекції.

В зазначених умовах одним з ключових питань, що представляє інтерес, є вибір модальності позиціонування Російської Федерації в умовному трикутнику відносин «РФ – ІРІ – КСА». Сучасний спектр і динаміка відносин РФ як з ІРІ, так і з КСА, не дозволяють однозначно стверджувати про наявність як повної стратегічної єдності, так і деструктивності таких відносин (вектор «РФ – ІРІ» або вектор «РФ – КСА»), що у свою чергу формує важливе перед Москвою завдання – вироблення адекватних зовнішньополітичних алгоритмів – забезпечення підтримки наявного рівня зв'язків з Іраном і одночасно поглиблення діалогу із Саудівською Аравією. Розширеним форматом такої модальності може бути розвиток партнерських відносин з Саудівським королівством, зміцнення дружби з іншими монархіями Перської затоки, розширення відносини з Іраном та (за можливості) одночасне врахування позицій Ізраїлю та Єгипту.

Першу проблемну площину розвитку відносин в умовному трикутнику «РФ – ІРІ – КСА» становить розвиток осі російсько-саудівських відносин. Предметом інтересу російської сторони у цьому напрямі виступають можливості розвитку торгово-економічного співробітництва та просування бізнес-проектів, розвиток військово-технічної співпраці, а також координація позицій і політичних курсів сторін в енергетичній галузі, зокрема в питанні визначення обсягів видобутку нафти. Одночасно РФ намагається підтримувати конструктивні відносини з КСА з огляду на тісні зв'язки останньої із США.

КСА, зі свого боку, зацікавлене у підтриманні зв'язків з РФ виходячи з можливостей останньої впливати на політику ІРІ, або як прагнуть в Ер-Ріяді – стримувати політику ІРІ на Близькому Сході.

З іншого боку, аналізуючи політику у трикутнику «РФ – ІРІ – КСА», не можна говорити про тотожність відносин «Москва – Ер-Ріяд» відносинам «Москва – Тегеран», де конструктивність в межах першої «осі» є значно нижчою аніж в межах другої. Показовим для Москви у цьому плані став сигнал оприлюднення на початку жовтня 2015 року «Заяви саудівських богословів та проповідників про російську агресію в Сирії», в якому закликала мусульман до джихаду проти Москви [1].

Зі свого боку, правлячі кола ІРІ висловлюють відкрите невдоволення активізацією вузькогалузевих відносин РФ з КСА., можливої передачі деяких військово-виробничих технологій та головне – перспектив продажу КСА російських ЗРК С-400 «Триумф» [2]. Активізація російсько-саудівських контактів та відносин упродовж 2017 – 2019 рр. як результат спричинила певне гальмування та ускладнення російсько-іранського діалогу щодо вузлових питань навколо проблеми Сирії, Іраку, Афганістану, ситуації в регіоні Південного Кавказу та Центральної Азії.

Другим не менш проблемним аспектом виступає вже тривала напруженість у відносинах на умовній осі «ІРІ – КСА». Її основу становлять розвиток іранської ядерної програми, курс на поширення політичного впливу й здійснення загальної геополітичної експансії ІРІ на Близькому Сході, частково проблема демографічного дисбалансу та її наслідки для відносин КСА з ІРІ [3].

У 2016 році РФ зіграла важливу роль в підписанні угоди про скорочення видобутку нафти в рамках формату «ОПЕК+». Для цього знадобилося домогтися згоди всередині ОПЕК, перш за все між Саудівською Аравією та Іраном, які кілька місяців відмовлялися приходити до єдиної позиції [4].

Загалом Росія наразі не збирається займати конкретну сторону в суперечці між Іраном і Саудівською Аравією. З іншого боку, підтримка однаково конструктивних відносин з державами, що запекло конкурують в регіоні, сьогодні є серйозною перевіркою політичної винахідливості і гнучкості

російської дипломатії. Вступ РФ в очолювану Іраном коаліцію шіїтських сил на Близькому Сході і початок повноцінного протистояння з Саудівською Аравією та іншими монархіями Перської затоки загрожує негативними наслідками. Кремль розраховує на спільні з країнами Перської Затоки проекти та інвестиції. Підтримка Саудівської Аравії і ОАЕ також потрібна РФ для розвитку відносин з Єгиптом, який багато в чому залежить від фінансової підтримки багатих арабських монархій [5].

З іншого боку, ІРІ, незважаючи на наявні сьогодні у відносинах з РФ політичні протиріччя та економічні бар'єри, виступає у ролі ключової «точки опори» Москви на Близькому Сході, а також, що є важливим у задоволенні геополітичних амбіцій останньої, забезпечує можливості відігравати роль провідного «гравця» на рівні із США у розв'язанні питань як регіонального, так і глобального масштабів.

Виходячи із зазначеного, можна зробити висновок, що наразі РФ зацікавлена у підтриманні ситуації так званої «контрольованої напруженості» у відносинах між ІРІ та КСА, використовуючи при цьому переваги співпраці з Москвою.

Список використаних джерел

1. Косач Г. Правый сектор друзей Сирии. Что собой представляют авторы фетвы против России // Независимая газета. – 21 октября. – 2015 года.
2. Kozhanov N., Issaev L. The Russian-Saudi rapprochement and Iran. Would Russia draw closer to Saudi Arabia and risk losing Iran [Електронний ресурс] ? – Al Jazeera. – 24 August, 2017. – Режим доступу: <https://www.aljazeera.com/opinions/2017/8/24/the-russian-saudi-rapprochement-and-iran/?gb=true>.
3. Носетти Ж. Кремлевский путь в Мекку: Саудовская Аравия в российской дипломатии. – IFRI Центр Россия/ННГ. – Июнь 2010. – 26 с.
4. Беленькая М. Что нужно для примирения Ирана и Саудовской Аравии [Електронний ресурс] ? – Московский центр Карнеги. – 9 марта 2017. – Режим доступу: <https://carnegie.ru/commentary/68223>.

5. Кожанов Н. Брак по расчету. Перспективы российско-иранского регионального сотрудничества // Россия в глобальной политике. – 2016. – № 3. – С. 62 – 79.

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНЕ РЕГІОНОЗНАВСТВО”

Елмахжуб Абдалла Омар Абдалла*

УЧАСТЬ ЗОВНІШНІХ СИЛ У ВРЕГУЛЮВАННІ В ЛІВІЙСЬКОЇ КРИЗИ

Лівія – колишня італійська колонія, стала об’єктом геополітичної зацікавленості впливових міжнародних гравців завдяки відкриттю на території країни великих нафтогазових родовищ в кінці 1950-х рр. Ця обставина сприяла тому, що Лівія вже на рубежі 60-70-х рр. ХХ ст. перетворилась з однієї з найбідніших та економічно залежних країн Північної Африки на регіонального лідера з видобутку нафти. Втім, не високі показники у нафтовидобуванні, а, власне, прагнення лівійського лідера Муамара Каддафі перетворити свою країну на регіонального політичного лідера викликало занепокоєння таких зовнішніх чинників як Франція, Італія, США, ЄС і правонаступниці СРСР Росії. Усі вони прагнули ослаблення позицій Лівії в регіоні Південного Середземномор’я, що й сталося внаслідок військової інтервенції країн Заходу і повалення режиму лівійського диктатора М. Каддафі у 2011 р.

Після цього в Лівії розпочалася боротьба за владу між різними угрупованнями і фракціями. Так, в столиці країни Триполі, за підтримки ООН був створений уряд національної єдності (УНЄ) на чолі з Фаїзом Сараджем. Натомість на сході країни, у Тобруку, на протиположному до УНЄ сформований однопалатний парламент. Суперником уряду Сараджа, який контролює лише невелику частину країни, є колишній соратник М. Каддафі генерал Халіфа Хафтар. Його збройні формування під назвою «Лівійська національна армія» (ЛНА), що підтримують парламент в Тобруку, контролюють значну частину лівійської території, в т.ч. більшість нафтових родовищ.

Примирити сторони конфлікту прагнуть ООН і деякі провідні актори світової політики, проте видимих результатів в питанні припинення конфлікту в

---

* Аспірант кафедри міжнародного регіонального вивчення

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Науковий керівник – д.і.н., проф. Дорошко М.С.

Лівії не надто багато, бодай тому, що практично всі «миротворці» переслідують власні геополітичні інтереси. Так, ЛНА Хафтара підтримують Росія, Франція, Саудівська Аравія, ОАЕ та Єгипет. На боці УНС Сараджа, у свою чергу, виступають Туреччина, Катар та Італія. Відтак, складається парадоксальна ситуація, коли навіть країни-члени НАТО підтримують різні лівійські угруповання: на боці уряду Сараджа виступають, зокрема, Італія і Туреччина, натомість сили Хафтара спираються на підтримку Франції.

Черговою спробою накреслити шляхи мирного врегулювання лівійської кризи стала міжнародна конференція щодо Лівії, що відбулася за зачиненими дверима 19 січня 2020 р. в Берліні за участі очільників сторін конфлікту - глави міжнародно визнаного уряду в Триполі Ф. Сараджа та командувача «Лівійської національної армії» генерала Х. Хафтара, а також генерального секретаря ООН А. Гутерріша і представників країн, що беруть участь у врегулюванні лівійського конфлікту, серед них, зокрема, президент Франції Е. Макрон, президент Росії В. Путін, прем'єр-міністр Великобританії Б. Джонсон та державний секретар США М. Помпео. Також в роботі конференції брали участь представники КНР, ОАЕ, Італії, Туреччини, Єгипту, Алжиру, Конго, а також представники ООН, ЄС, Африканського союзу і Ліги арабських держав.

Учасники Берлінської конференції домовилися утриматись від надання військової підтримки сторонам лівійського конфлікту задля запровадження тривалого режиму припинення вогню. Про це, зокрема, заявила канцлер ФРН А. Меркель під час прес-конференції за результатами зустрічі в Берліні. Також вона зазначила, що учасники конференції домовилися уважніше стежити за дотриманням ембарго на постачання зброї до Лівії. Натомість міністр закордонних справ ФРН Г. Маас заявив, що буде створений комітет щодо Лівії, який буде визначати подальші кроки, необхідні для досягнення припинення вогню [1].

Берлінська конференція, таким чином, стала першим вагомим кроком на шляху до вироблення спільної платформи усіх зацікавлених у врегулюванні конфлікту сторін. Ніби згадавши про наявність Спільної зовнішньої і безпекової

політики ЄС, лідери ФРН, Франції й Італії в кулуарах саміту ЄС в Брюсселі 18 липня 2020 року оголосили, що готові обговорювати запровадження санкцій проти зовнішніх сил, які порушують ембарго на постачання зброї сторонам конфлікту в Лівії. У заяві міститься заклик до припинення бойових дій та постачання зброї по всій країні. «Іноземні сили» повинні припинити своє втручання та дотримуватися запровадженого ООН ембарго, йдеться в тексті заяви. «Ми готові розглянути можливість запровадження санкцій, якщо триватимуть порушення ембарго морем, суходолом чи повітрям», - заявили канцлер ФРН А. Меркель, президент Франції Е. Макрон і прем'єр-міністр Італії Дж. Конте [2].

Спільна заява мала на меті закріпити, прийняту на пропозицію Німеччини, резолюцію Ради Безпеки ООН від 5 червня 2020 р. про продовження ембарго на постачання зброї до Лівії на рік. Завдяки цьому, зацікавлені сторони зможуть перевіряти судна у відкритому морі біля берегів Лівії, якщо у них виникнуть підозри щодо порушення ембарго. Нагадаємо, що 2019 року 15 країн-членів РБ ООН вже домовилися про продовження ембарго, але тоді Росія «висловила сумніви» в цьому питанні [3].

Отже, окремі позитивні зрушення, що їх приніс 2020 рік щодо проблеми врегулювання лівійської кризи, вселяють певний оптимізм. Водночас, кардинальні зміни на шляху врегулювання внутрішнього громадянського конфлікту в Лівії можливі лише за умови виконання сторонами конфлікту зобов'язань, взятих на Берлінській конференції.

Список використаних джерел

1. Саміт щодо Лівії: світові лідери стежитимуть за збройним ембарго [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/саміт-щодо-лівії-світові-лідери-стежитимуть-за-збройним-ембарго/a-52061558>

2. Країни ЄС готові до санкцій проти порушників ембарго в Лівії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/країни-єс-готові-до-санкцій-проти-порушників-ембарго-в-лівії/a-54230822>

3. Рада Безпеки ООН продовжила ембарго на поставки зброї до Лівії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/https://www.dw.com/uk/рада-безпеки-оон-продовжила-ембарго-на-поставки-зброї-до-лівії/a-53704079>

А.В. Замятін*

ВІЙСЬКОВИЙ АСПЕКТ ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ТА АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

Співробітництво між Російською Федерацією та Республікою Азербайджан у військовій сфері активно розвивається з 2003 р., коли в м. Баку главами оборонних відомств двох країн було підписано відповідну міжурядову угоду. [1] Цей документ у подальшому забезпечив можливість укладання контрактів на поставку озброєння, військової техніки і запасних частин до неї з Азербайджану до Росії, а також підготовку в російських вищих навчальних закладах особового складу азербайджанських збройних сил.

Слід зазначити, що Росія здійснює військово-технічне і військово-політичне співробітництво з Азербайджаном, будучи при цьому стратегічним союзником із Вірменією в рамках ОДКБ. Офіційним Єреваном це сприймається досить критично, але й формальних підстав для призупинки такого співробітництва нема. [2]

Таким чином, рівень військово-політичної інтеграції Росії з Вірменією є набагато вищим, ніж з Азербайджаном. Але більшу частину російського озброєння, зокрема, танки Т-72Б, оперативно-тактичні ракетні комплекси «Іскандер» та безпілотні летальні апарати Вірменія купляє в рамках кредитних

---

* Аспірант кафедри міжнародного регіонознавства

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник – д. політ. наук, професор Ігнат'єв Павло Миколайович.

програм. Азербайджан, у свою чергу, має змогу обирати найсучасніші зразки військової техніки російського виробництва і платити за них по факту поставки. [3]

У цілому, Росія продала Азербайджану зброї на суму понад 5 млрд. дол. [4] Мова йде про реактивні системи залпового вогню, важкі вогнеметні системи, самохідні артилерійські установки, велику кількість сучасних танків і БТР, а також комплекси «С-300» в новітній версії. [5] Засекречена частина (саме так описуються дані про торгівлю зброєю і товарами подвійного призначення між країнами) російського звіту про зовнішню торгівлю Росії з Азербайджаном в першому півріччі 2020 р. демонструє (не дивлячись на епідемію коронавірусу, яка сильно вдарила по світовій торгівлі в цілому), що за цей період такого роду продукції було продано на 26 млн. дол., що на 3 млн. більше, ніж за аналогічний період в 2019 р. [6]

Не дивлячись на позитивну динаміку, в Азербайджану є претензії до Росії, особливо враховуючи новий виток Нагорно-Карабаського конфлікту. Основна з них полягає в тому, що до Вірменії зброя потрапляє здебільшого з Росії, і саме цією зброєю вірменські солдати ведуть воєнні дії на де-юре території Азербайджану [7].

Але й до загострення в 2020 р. розбіжності політичного характеру давали про себе знати. Тому офіційне Баку багато років «вивчає документи» щодо можливого вступу в ОДКБ, і при цьому активно співпрацює з НАТО. Так, у 2017 р. Баку і Брюссель затвердили оновлений індивідуальний план «Програми планування та огляду». Азербайджанські військові також брали участь в операціях альянсу в Косово, Іраку, Афганістані тощо. [8]

Висновки. Основною формою військової співпраці Азербайджану з Росією є саме військово-технічна. Питання проведення спільних військових навчань, а тим більше – потенційний (повторний) вступ Азербайджану в ОДКБ є заполітизованими, і рано чи пізно вступають у суперечку з фактором російсько-вірменського співробітництва в цих форматах. Азербайджан прагне максимальної диверсифікації в поставках зброї, а також шукає військово-політичних союзів поза межами пострадянського простору.

Список використаних джерел:

- [1] Соглашение между Правительством Российской Федерации и Правительством Азербайджанской Республики о военно-техническом сотрудничестве. // Издательство "Юридическая литература" Администрации Президента Российской Федерации. – 2003. – №111.
- [2] Батыев Б. Не Армения решает, сколько России и Беларуси продавать оружия Азербайджану [Электронный ресурс] / Бахрам Батыев // Военно-политическое обозрение. – 2019. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.belvpo.com/108674.html/>.
- [3] Фельгенгауэр П. Е. Азербайджан платит за оружие деньгами [Электронный ресурс] / Павел Евгеньевич Фельгенгауэр // Москва-Баку. – 2019. – Режим доступа до ресурсу: <http://armiya.az/ru/news/152488>
- [4] Мошкин М. Зачем России нужен Азербайджан [Электронный ресурс] / Михаил Мошкин // Взгляд. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://vz.ru/politics/2020/10/4/1063352.html>.
- [5] Александров М. Ведут ли поставки российского оружия Азербайджану к укреплению стабильности в Закавказье? / Михаил Александров. // Ноев Ковчег. – 2015. – №235.
- [6] Внешняя торговля России с Азербайджаном в 1 полугодии 2020 г. [Электронный ресурс] // Внешняя Торговля России. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://russian-trade.com/reports-and-reviews/2020-08/vneshnyaya-torgovlya-rossii-s-azerbaydzhanom-v-1-polugodii-2020-g/>.
- [7] Avdalini E. Azerbaijan-Russia Ties Face Increasing Challenges [Электронный ресурс] / Emil Avdalini // Modern Diplomacy. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://moderndiplomacy.eu/2020/09/17/azerbaijan-russia-ties-face-increasing-challenges/>.

[8] Маркедонов С. М. Расширяя евразийское НАТО. Присоединится ли Азербайджан к ОДКБ? [Электронный ресурс] / Сергей Мирославович Маркедонов // Московский центр Карнеги. – 2019. – Режим доступа до ресурсу: <https://carnegie.ru/commentary/77074>.

Зіневич І.В.*

ВНУТРІШНІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КНР В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 стала серйозною перевіркою стійкості китайської політичної і економічної системи та її здатності підтримувати економічне зростання в умовах кризи. На ранньому етапі епідемії західні експерти передрікали Китаю фінансовий крах. На їхню думку, епідемія, нібито, змусить транснаціональні компанії прискорити виведення виробничих ланцюжків за межі країни, що призведе до обвалення світових цін на сировину, розірве виробничо-збутові ланцюжки, негативно вплине на політичну стабільність усередині країни.

Однак, протягом двох з половиною місяців Китай зумів взяти ситуацію під контроль. Наприкінці січня було сформовано робочу групу для боротьби з коронавірусом та його наслідками, яку очолив прем'єр Держради КНР Лі Кецянь. З перших днів було вжито заходи щодо запобігання банкрутству компаній та скороченню працівників. На наступний день після введення карантину в Ухані (пров. Хубей), 24 січня 2020 р., Міністерство трудових ресурсів і соціального забезпечення КНР опублікувало повідомлення щодо врегулювання трудових питань на час карантину, зміст якого полягав у зобов'язанні підприємств виплачувати заробітну плату та зберегти за працівниками робочі місця на час дії карантинних обмежень [1]. Також, було ухвалено зміни в процедурі сплати податків та дозвіл відкласти подання

---

* Аспірантка кафедри міжнародного регіоналістики

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: д.і.н., проф. Дорошко М.С.

податкових звітів компаніям в провінції Хубей [2]. До подальших «рятивних заходів» слід віднести: звільнення від виплати ПДВ для представників малого і середнього бізнесу в провінції Хубей, в інших провінціях він був зменшений з 3% до 1%; скорочення страхових внесків; зменшення тарифів на електроенергію на 5%; зниження податку на землекористування; видання китайським компаніям дозволів на невиконання контрактних зобов'язань на загальну суму 38,5 млрд. дол. США; надання постраждалим від епідемії компаніям пільгових кредитів на загальну суму 15,4 млрд. дол. США для підтримки ділової активності в області сільського господарства, птахівництва, тваринництва та зовнішньої торгівлі; вжито заходи щодо докапіталізації малих і середніх банків, частка яких в Китаї становить 99%. Загалом, станом на 6 травня, в КНР було впроваджено 90 заходів за 8 різними напрямками, направлених на відновлення роботи і виробництва та пом'якшення труднощів підприємств [3].

Більш того, в умовах пандемії Китай не відмовився, а навіть пришвидшив втілення пакету реформ під назвою «Делегування влади, підвищення ефективності адміністрування та оптимізація державних послуг», відомої під назвою «Fang guan fu» (放管服) [4]. Цю реформу було започатковано ще у 2015 році, її зміст полягає у перегляді відносин між владою і ринком шляхом зміни повноважень, оптимізації адміністративних процедур і поліпшення правил й якості держпослуг.

Епідемія ускладнила роботу традиційних галузей промисловості, але в той же час створила нові можливості в сферах «розумного виробництва», роботизованої доставки, онлайн-споживання і охорони здоров'я. В результаті в Китаї відбулося швидке проникнення електронних сервісів в ті сфери, які раніше не були популярні в Інтернеті, – віртуальні прогулянки містами та знайомство з культурними пам'ятками, онлайн-вибір автомобілів і нерухомості, отримання освітніх послуг. Китайські підприємці почали адаптуватися до індивідуалізації та диверсифікації споживання за допомогою Інтернету, великих даних, штучного інтелекту та інших нових технологій.

Важливо відзначити провідну роль спеціальної мережі 5G. На самому початку епідемії мобільні оператори спільно з виробником телекомунікаційного обладнання Huawei швидко побудували мережу 5G для шпиталів, де лікують COVID-19. Крім того, за допомогою 5G вдалося проводити всеосяжний моніторинг температури тіла населення та виявляти потенційні зараження, лікарям вигравати час за рахунок надання невідкладної терапії дистанційно у машині швидкої допомоги, щоденно проводити дистанційні зустрічі з пацієнтами та консультації місцевих лікарень зі спеціалістами провідних медичних установ Пекіна тощо.

Ще одне найсвіжіше ноу-хау для мінімізації соціальних контактів в області штучного інтелекту – це «таксі без водія», яке почало курсувати в Пекіні від 11 жовтня, сервіс запущено компанією Baidu (китайський аналог Google), та керується системою повністю автономного керування Apollo Go [5].

Несподіваним наслідком пандемії став ажіотажний сплеск закордонного попиту на вироблені в Китаї медичні товари, починаючи від простих масок до високотехнологічного обладнання. Збільшення експортних поставок допомогло країні згладити внутрішні економічні наслідки епідемії і накопичити ресурси для майбутнього розвитку. В умовах режиму ізоляції багатьох країн світу Китай отримав шанс стати рушійною силою відновлення глобальної економіки, як це було після світової фінансової кризи 2008 р, в результаті чого Піднебесна стала другою економікою світу після США.

Наразі, кожна країна світу має піврічний досвід боротьби з новим коронавірусом, і очевидно, що окрім Китаю у більшості країн – цей досвід негативний, яскравий приклад – коронавірусний шлях США – від заперечення, крізь гнів, пошук компромісу, депресію, аж до визнання (прийняття), і зрештою інфікування самого Президента Д. Трампа.

Яким чином Китаю другий раз поспіль вдається вийти переможцем? Та більше, в умовах кризи трансформувати політичні, економічні та соціальні процеси, і не впадати в стагнацію як більшість, а йти уперед? У китайській мові слово «криза» (危机) у дослівному перекладі означає «небезпека» і «шанс»,

може саме в цьому і є секрет Китаю? Або у філософії, що відкриває шлях до вирішення світових криз, та пояснює як швидко й з максимальною вигодою виходити з небезпечних ситуацій. Або може секрет у традиційній китайській медицині, яка застосовувалась при лікуванні 96,37% хворих пацієнтів на COVID-19 в Китаї. На разі точної відповіді ми не знаємо.

Список використаних джерел

1. Повідомлення Міністерства трудових ресурсів і соціального забезпечення КНР щодо належного вирішення питань трудових відносин під час пандемії COVID-19. – Режим доступу: http://www.gov.cn/zhengce/zhengceku/2020-01/27/content_5472508.htm
2. Повідомлення Державної адміністрації з питань оподаткування КНР щодо оптимізації оподаткування під час пандемії COVID-19. – Режим доступу: http://www.gov.cn/zhengce/zhengceku/2020-01/31/content_5473310.htm
3. Впроваджено 90 політичних заходів щодо відновлення роботи та виробництва та надання фінансової допомоги підприємствам. – Режим доступу: http://www.gov.cn/xinwen/2020-05/07/content_5509476.htm
4. Повідомлення Державної ради КНР щодо впровадження реформи «Fang Guan Fu» . – Режим доступу: http://www.gov.cn/zhengce/content/2015-05/15/content_9764.htm
5. Trending in China: Self-Driving Taxi Service Launched in Beijing, But Can We Drop the Human Drivers? – Access mode: <https://www.caixinglobal.com/2020-10-12/trending-in-china-self-driving-taxi-service-launched-in-beijing-but-can-we-drop-the-human-drivers-101613883.html>

Ескалація нагірно-карабахського конфлікту: позиція держав-членів Організації за демократію та економічний розвиток (ОДЕР-ГУАМ)

Організація за демократію та економічний розвиток (ОДЕР-ГУАМ) була заснована понад два десятиліття тому в якості форуму добросусідської співпраці між пострадянськими Грузією, Україною, Азербайджаном та Молдовою, перетворившись у 2006 році на повноцінну міжнародну організацію. Незважаючи на геостратегічну роль співробітництва в рамках ОДЕР-ГУАМ у відношенні ключових зовнішньополітичних питань, зокрема актуальних та заморожених збройних конфліктів на територіях всіх чотирьох держав, які продовжують ставити під загрозу їхню територіальну цілісність та суверенітет (Абхазія та Південна Осетія – для Грузії, Крим та Донбас – для України, Нагірний Карабах – для Азербайджану, Придністров'я – для Молдови), організації, на жаль, не вдалося перетворитися на потужну платформу багатовекторної координації між країнами-членами. Серед суперечливих питань – сталість та невідхильність позицій кожної із них щодо проблем територіальної цілісності та суверенітету «колег» в межах їх міжнародно визнаних кордонів.

Незважаючи на загальноприйнятий стереотип, згідно з яким ОДЕР-ГУАМ вважається символом міждержавної солідарності на пострадянському просторі, політична та дипломатична синергія на міжнародно-політичних майданчиках не стала безумовною прерогативою для країн-членів ОДЕР-ГУАМ. Так, лише Азербайджан та Україна увійшли до числа 14 «сміливців», які продемонстрували солідарність із Грузією у відношенні резолюції 62/249 від 15 травня 2008 року про визнання права всіх біженців та внутрішньо переміщених осіб на повернення до Абхазії [1], в той час як Молдова утрималася від голосування. Держави-члени ОДЕР-ГУАМ «помінялися місцями» під час голосування щодо іншої резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 13 червня 2013 року навколо грузинського питання. Так, резолюція 67/268 під назвою

---

* Аспірантка кафедри міжнародного регіоназнавства
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: д. і. н., проф. Дорошко М.С., завідувач кафедри міжнародного регіоназнавства

«Статус внутрішньо переміщених осіб та біженців з Абхазії, Грузія, та Цхінвальського регіону/Південної Осетії, Грузія» визнала право на добровільне, безпечне та гідне повернення всіх примусово переміщених осіб та біженців до місць їх походження – відлуння подій травня 2008 року [2]. Резолюцію було прийнято 62 голосами «за» (у тому числі Молдовою), Азербайджан та Україна у свою чергу були «відсутні», надавши перевагу позиції мовчання.

І ось, черговий «тест на витривалість» інституту солідарності в рамках ОДЕР-ГУАМ – нинішнє загострення нагірно-карабахського конфлікту між Вірменією та Азербайджаном. Наймасштабніше щонайменше з 2016 року, воно стало результатом, з одного боку, постійних військових та політичних провокацій з боку Вірменії та невизнаної (в тому числі самим Єреваном) «нагірно-карабахської республіки» по відношенню до незаконно окупованих азербайджанських територій, що активізувалися у липні 2020 року, а з іншого боку, зневіри у так званому мирному процесі тривалістю більше ніж чверть століття, не згадуючи наслідки гуманітарного характеру. Останньою краплею став акт агресії, грубе порушення режиму припинення вогню, встановленого у травні 1994 року – обстріл мирного населення азербайджанської прифронтової зони 27 вересня 2020 року. Офіційна позиція міжнародної спільноти, в тому числі держав-співголів Мінської Групи ОБСЄ (Росії, США та Франції), стосовно збройного конфлікту єдина: Нагірний Карабах та сім сусідніх районів є історично та офіційно визнаними територіями Азербайджану. Про це свідчить і зміст чотирьох резолюцій Ради Безпеки ООН 1993 року з вимогою виведення всіх збройних сил Вірменії з окупованих територій Азербайджану.

На тлі актуалізації нагірно-карабахського питання очевидними є проблеми інтеграційного процесу в рамках ОДЕР-ГУАМ. Фактичну, а не декларативну прихильність загальноприйнятим цінностям, які розділяють чотири держави-члени з огляду на спільні геополітичні виклики та основоположні принципи міжнародного права, сьогодні демонструє лише офіційний Київ. Так, Україна в особі Президента Володимира Зеленського закликала до деескалації ситуації, акцентувавши увагу на тісних україно-азербайджанських відносинах як на

економічному, так і геополітичному рівнях, а тому беззаперечній підтримці позиції Азербайджану [3]. Молдова, традиційно найменш активний учасник ОДЕР-ГУАМ, обрала цілком очікувану політику «мовчання». Несподіваною стала позиція нейтралітету по відношенню до «двох сусідніх, дружніх країн» з боку Грузії, озвучена головою держави Саломе Зурабішвілі [4]. Незважаючи на схожість зовнішніх загроз, які об'єднують Грузію (Абхазія та Південна Осетія) та Азербайджан (Нагірний Карабах), очевидною є політична поступка з боку офіційного Тбілісі на користь економічних вигід від так званих «миру та стабільності»: Грузія залишається одним із основних транспортних партнерів і для Вірменії, і для Азербайджану.

Таким чином, абсолютно обумовленою є необхідність актуалізації порядку денного співробітництва в рамках ОДЕР-ГУАМ. Небажаним, але цілком реальним сценарієм подальшої долі організації може стати зміщення центрального елементу «ідеї» ОДЕР-ГУАМ на ініціативи в галузі торгівлі та транспорту із залученням територій країн-членів. Відсутність консолідації учасників інтеграційного проекту у відношенні ескалації нагірно-карабахського конфлікту, що є сьогодні критичною зовнішньополітичною загрозою для одного з них, в цілому ставить під сумнів декларовану прихильність держав-членів організації «традиційним» засадам безпекової політики, заснованим на забезпеченні територіальної цілісності та захисті державного суверенітету.

Список використаних джерел

1.Офіційний веб-сайт Організації Об'єднаних Націй. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 62/249 від 15 травня 2008 року «Статус внутрішньо переміщених осіб та біженців з Абхазії, Грузія». – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.un.org/press/en/2008/ga10708.doc.htm>

2.Офіційний веб-сайт Організації Об'єднаних Націй. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 67/268 від 13 червня 2013 року «Статус внутрішньо переміщених осіб та біженців з Абхазії, Грузія, та Цхінвальського

регіону/Південної Осетії, Грузія». – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://undocs.org/en/A/RES/67/268>

3.Офіційний інтернет-представництво Президента України. Загострення в Нагірному Карабасі свідчить, що будь-який заморожений конфлікт може розгорітися знову навіть через багато років – Президент. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.president.gov.ua/news/zagostrennya-v-nagirnomu-karabasi-svidchit-sho-bud-yakij-zam-64237>

4.Civil.ge – проєкт Асоціації ООН Грузії. Президент Грузії про нагірно-карабахський конфлікт та позицію Тбілісі. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://civil.ge/ru/archives/373280>

Мишин Олександр Васильович*

КРАЇНИ МАГРИБУ В СУЧАСНІЙ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Простір Магрибу в сучасному арабському політичному дискурсі має кілька часто вживаних назв. Це «Магрибський регіон» (*al-mintaqa al-magribiya*), тобто географічне позиціонування, що тотожне поняттю – Північно-Західна Африка, «Арабський Магриб» (*al-magrib al-'arabi*) – політичний субрегіон, що охоплює арабо-мусульманські країни та території Африки без включення до їх числа Єгипту, та «Великий Магриб» (*al-magrib al-kabir*), як група держав, що є членами Союзу Арабського Магрибу на противагу власне арабські назві королівства Марокко, яка звучить у скороченій формі, як *al-magrib*. Щодо китайського розуміння Магрибу, то найчастіше воно співпадає з концептом «Арабський Магриб». При цьому при аналізі місця країн Магрибу у сучасній зовнішньополітичній стратегії КНР автор свідомо зупинився на арабському погляді на це питання, оскільки в даний час з-поміж українських дослідників означений аспект поки не набув належного висвітлення.

---

* співзасновник та експерт «Центру дослідження Африки»

Попри те, що на поточному етапі КНР – це вже друга за розміром ВВП країна світу, що виробляє 11,8% загальносвітового ВВП (2019 р.), і за цим показником поступається лише США, Пекін все ще позиціонує себе в якості «країни, що розвивається». Аби протидіяти викликам глобалізації Китай прагне бути лідером глобального Півдня, отже свої відносин з державами Магрибу перед усім вибудовує, як складову кооперації за лінією «Південь-Південь».

В той же час, країни Магрибу є невід'ємною частиною африканської стратегії Китаю. Її елементами виступають не лише підтримання двосторонніх чи багатосторонніх зв'язків в різних сферах, а також: наявність окремих спеціалізованих майданчиків для всеохоплюючого діалогу – Форуму китайсько-африканського співробітництва, саміти якого проводяться раз на три роки, а також схожого за змістом Форуму кооперації Китаю та арабських країн; публікація двох документів стратегічного характеру «Політика КНР щодо країн Африки» в 2006 та 2015 рр., а також проголошення в 2012 р. виведення відносин Китай-Африка на рівень «стратегічного партнерства нового типу».

Старший професор Kedge Business School Ях'я Зубір зазначає, що в останні роки нарощування китайської присутності у Магрибі обумовлено інтеграцією країн регіону до китайського глобального геостратегічного проекту «Один пояс – один шлях» («ОПОШ»), хоча вплив китайців тут все ще лишається мінімальним. Пекін вбачає Магриб, як точку входу одночасно на ринки країн Середземноморської Європи та Субсахарської Африки, при цьому найбільша увага приділяється розвитку відносин з Алжиром з яким започатковане «всеохоплююче стратегічне партнерство» (ВСП) [2]. Воно обумовлено інтересом китайського бізнесу до енергетичних ресурсів країни та освоєнням будівельних підрядів. Лише за період 2005-2016 рр. китайські компанії виграли в Алжирі 29 будівельних контрактів загальною вартістю 22,2 млрд.\$.

Марокко та Туніс на цьому тлі ведуть боротьбу за перехоплення китайських інвестицій та більш вагоме залучення китайського бізнесу до сфери будівництва значних інфраструктурних проєктів. В цьому контексті особливу увагу заслуговує участь Китаю у модернізації портової інфраструктури марокканського Танжеру, що прагне стати найбільшим контейнерним портом

Африки та конкурує з Порт-Саїдом (Єгипет) та Дурбаном (ПАР). Щодо природних ресурсів, то Китай дуже цікавлять родовища фосфатів Західної Сахари.

Експерти Brookings Doha Center Адель Абдель Гафар та Анна Якобс підкреслюють, що КНР посилює свої позиції також у сфері торгівлі, телекомунікацій та високих технологій країн Магрибу [1]. В рамках реалізації власного геостратегічного проєкту «ОПОШ» Пекін наростив торгівлю з Тунісом та Лівією. Китай став третім за значенням торговельним партнером Тунісу, а з 2018 р. подвоїв обсяги імпорту лівійської нафти. Huawei Marine Networks прокладає підводні кабелі, що з'єднали ці магрибські країни з Європою, що дає можливість китайським спецслужбам відслідковувати інтернет-трафік. Щодо військової сфери, то в Середземномор'ї ставка робиться на взаємодію з Росією, що також прагне наростити свій вплив у Магрибі. В цьому контексті марокканський дослідник Хасан Аурід зазначає, що після північноафриканського турне міністра оборони США Марка Еспера у вересні-жовтні 2020 р. країни Магрибу втягуються до «холодної війни» між Вашингтоном та Пекіном. Аурід фокусує увагу на використанні Китаєм інструментів м'якої сили аби протидіяти США [3].

У свою чергу туніський автор Ріяд Бу'аза, аналізуючи допомогу Китаю Тунісу у протидії COVID-19, вказує, що боротьба з пандемією допомагає формуванню нового більш тісного альянсу Китаю та країн Магрибу [4]. Це вже зараз викликає гнів країн Європи, таких як Франція, Німеччина та Велика Британія, які історично розглядають Магриб зоною свого безумовного політичного, військового та економічного впливу. Але через кризові процеси, як власне в країнах Магрибу, так і у ЄС, що посилюються шокowymi ефектами пандемії, залежність двох сторін зменшується. Натомість Китай, що не висуває політичних вимог до партнерства, інвестує великі обсяги фінансових ресурсів та має дієві рецепти рішень для багатьох нагальних проблем країн регіону стає все більш вагомим актором в Магрибі, вплив якого за оцінками арабських дослідників, буде лише зростати.

Список використаних джерел

1. Ghafar, A. A., Jacobs, A. L. Pékin conforte son implantation au Maghreb // Le Monde Diplomatique, N°786, Septembre 2019. – p.12a
2. Zoubir, Yahia H. Expanding Sino-Maghreb Relations: Morocco and Tunisia. – Chatham House, 2020. – 280 p.
3. Аурід, Х. Біяд аль-магриб валь-танафус аль-амрікі аль-сініі (Держави Магрибу та американо-китайська конфронтація. – араб.) [Електронний ресурс], Al-Quds al-Arabi, 09.10.2020. – Режим доступу: <https://www.alquds.co.uk/بلاد-المغرب-والتنافس-الأمريكي-الصيني/>
4. Бу'аза, Р. Аль-сін тахавваль маарака ліках куруна ма'а ад-дуваль аль-кубра 'іля аль-магриб аль-арабі (Китай переносить битву з великими країнами за вакцину проти COVID-19 до Магрибу. – араб.) [Електронний ресурс], Al-Arab, 30.09.2020. – Режим доступу: <https://alarab.co.uk/-الصين-تحول-معركة-لقاح-كورونا-مع-الدول-الكبرى-إلى-المغرب-العربي>

Новицька Н.В.*

Стратегія присутності ОАЕ в регіоні Африканського Рогу

З історичного ракурсу портові міста Перської затоки мають довгу історію відносин з Африкою, зосереджену навколо морської торгівлі до об'єднання Еміратів як національної держави. Вже з 2011 року офіційний Абу-Дабі став розглядати країни уздовж узбережжя Червоного моря не лише, як комерційних партнерів. Потрясіння на Близькому Сході, зростаючий регіональний вплив Ірану, піратство, що зародилося в Сомалі, а також війна в Ємені – поєднання всіх цих викликів змусили ключових акторів у регіоні до пошуку можливості досягнення ключового стратегічного інтересу на Африканському Розі – стабільності [1].

---

* Аспірантка кафедри міжнародного регіонознавства
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: д. і. н., проф. Дорошко М.С., завідувач кафедри міжнародного регіонознавства

ОАЕ не так давно стали важливим актором на Африканському Розі. Завдяки політичним альянсам, гуманітарній допомозі, інвестиціям, укладеним угодам про створення військової бази та портовим контрактам офіційний Абу-Дабі розширює свій вплив у регіоні. Один з таких проявів відбувся влітку 2018 року, коли Еритрея та Ефіопія оголосили - після низки візитів еміратських чиновників до них та навпаки - про досягнення угоди про припинення двадцятирічної війни між цими двома державами.

Еміратські та саудівські дипломатичні зусилля та гуманітарна допомога стали важливим чинником для досягнення цієї угоди. Щоправда, існують і приклади, коли держави Перської затоки відігравали менш конструктивну роль на Африканському Розі. Зокрема, конкуренція між ОАЕ та Саудівською Аравією, з одного боку, та Катаром, з іншого, перекинулася на Сомалі, де починаючи з кінця 2017 року посилюються тертя між регіональними лідерами Сомалі й центральним урядом у Могадішо [2]. Відносини офіційного Абу-Дабі з сомалійським урядом зазнали невдачі та є розірваними. По мірі того, як вплив Еміратів на Розі зростає, завданням ОАЕ є спиратися на миротворчість в Еритреї та Ефіопії, а також намагатися знайти шляхи примирення із сомалійським урядом.

Криза в Перській затоці або Катарська блокада 2017 року, в результаті якої Саудівська Аравія, ОАЕ, Бахрейн та Єгипет розірвали дипломатичні відносини з Катаром, підштовхнули лідерів обох сторін конфлікту до розколу, що в тому числі мало свій вплив на Африканському Розі. З того часу ОАЕ посилили дипломатичні відносини та розширили свої сфери впливу, особливо на узбережжі Червоного моря [3].

Місцями таке суперництво держав Перської затоки має дестабілізаційний вплив на Африканському Розі. Зокрема, в Сомалі, ОАЕ, сприймають сомалійський уряд президента Мохамеда Абдуллахі Мохамеда «Фармаджо» як занадто близький до Катару і прагнуть захистити власні інвестиції [4]. Ці стратегічні інтереси ОАЕ змусили державу поглибити відносини з урядами

невизнаних самопроголошених регіонів в Сомалі. Перенесення конфлікту з Перської затоки до Сомалі сприяло зростанню напруження між урядом у Могадішо та сепаратистами в регіонах.

Однак, в іншому випадку миротворчі зусилля офіційного Абу-Дабі є очевидними. ОАЕ разом із Саудівською Аравією надали критичну дипломатичну та фінансову підтримку, щоб допомогти Еритреї та Ефіопії зробити перші кроки до зближення після довготривалого конфлікту, що може дати величезну користь для стабільності Африканського Рогу.

В ОАЕ проживають великі діаспори з країн Африканського Рогу, деякі з яких були невід'ємними частинами з часу отримання незалежності Еміратів у 1971 році. Суданські державні службовці, що розмовляють арабською мовою, допомагали створювати нові міністерства, а члени діаспори все ще пам'ятають історію про те, як екс-президент Судану Омар аль-Башир на початку кар'єри колись був військовим аташе в Абу-Дабі. Окрім цього, місто Дубаї є банківським центром для багатьох сомалійських підприємств.

Історія ОАЕ як торговельного узбережжя також вплинула на сучасні економічні контакти. Модель економічної диверсифікації ОАЕ будується на основі ролі логістичного центру та регіонального хабу. Це модель, заснована на свободі морського судноплавства, в тому числі через Баб аль-Мандеб, вузький прохід від Аденської затоки до Червоного моря та Ормузької протоки. Аналітики часто описують обидві водойми як вузькі проходи, оскільки вони легко закриваються для нафтових танкерів та інших вантажних суден. Наявність кооперативних, навіть однодумних урядів уздовж коридору Червоного моря є стратегічним пріоритетом для ОАЕ.

Африка також є природним театром для торгівельних та логістичних амбіцій. Не дивно, що один з перших контрактів еміратської DP World за кордоном був у Джибуті, де компанія почала ровивати порт Дорале в 2006 році, хоч наразі еміратський DP World вже втратив свою концесію в Доралі. У лютому 2017 р. уряд Джибуті в односторонньому порядку захопив порт, розпочавши

жорстокий бій у судах. Проте, присутність DP World на Африканському Розі більше не обмежується Джибуті. Компанія керує стратегічно важливим портом Бербера, що знаходиться в самовизнаному Сомаліленді, який має всі шанси стати головним хабом для торгівлі на сході та в центральній Африці. Окрім цього, DP World будує логістичні центри в Руанді та Демократичній Республіці Конго [5].

Отже, ОАЕ дуже зацікавлені у розширенні свого впливу та неодноразово заявляли, що їх взаємодія з Африкою буде продовжуватись. У 2018 році країна відкрила додаткові шість посольств на континенті, на додаток до більше десятка, які вже мала. До того ж ОАЕ внаслідок посередництва в конфліктах та консолідації економічних активів на Африканському Розі повільно цементують свій політичний вплив в регіоні. А великі інвестиції, гуманітарна допомога та портові контракти ще більше посилюють позиції Об'єднаних Арабських Еміратів у державах Африканського Рогу.

Список використаних джерел

1. Red Sea Rivalries: The Gulf, the Horn, & the new Geopolitics of the Red Sea [Електронний ресурс] // Brookings Doha Center. – 2019. June – Режим доступу: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/06/Red-Sea-Rivalries.-The-Gulf-The-Horn-and-the-New-Geopolitics-of-the-Red-Sea-English-pdf.pdf>
2. The UAE's active role in Horn of Africa peace-making [Електронний ресурс] // The National. – 2018. December, 27. – Режим доступу: <https://www.thenational.ae/world/africa/the-uae-s-active-role-in-horn-of-africa-peace-making-1.806867>
3. Intra- Gulf Competition in Africa's Horn: Lessening the Impact [Електронний ресурс] // International Crisis Group N°206. – 2019. – September, 19. – Режим доступу: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/206-intra-gulf-competition-africas-horn-lessening-impact>

4. The United Arab Emirates in the Horn of Africa [Електронний ресурс] // Crisis Group Middle East Briefing N°6. – Abu Dhabi/Washington/Brussel. – 2018. – November, 8. – 12 p. – Режим доступу: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/united-arab-emirates/b65-united-arab-emirates-horn-africa>
5. Lons, Camille. Saudi Arabia and the UAE Look to Africa [Електронний ресурс] // Carnegie Endowment For Peace. – 2018. – October, 23. – Режим доступу: <https://carnegieendowment.org/sada/77561>

Цай Яо*

Expansion of the Shanghai Cooperation Organization: Motivation Analysis

In June 2001, the "Shanghai Five" mechanism was officially upgraded to the Shanghai Cooperation Organization (SCO). In 2017, the 17th meeting of the Council of Heads of State attracted India and Pakistan to become official SCO members, making this organization the first expansion. This expansion blurred the geographic and functional boundaries of this organization.

There are also controversies between the Chinese researchers regarding the challenges and threats brought about by this expansion. There are mainly two different opinions: the first is the challenges posed by India and Pakistan as members of the organization [1]; The other is that the situation of Afghanistan harms the regional security of Central Asia. Why not include Afghanistan as a member state [2]. This article points out that, the expansion of the SCO results from geographical factors and the strategic game between China, Russia, and Central Asian countries. The focus of this article is to analyze why China agreed to the expansion of the SCO.

Russia's Factors in the Expansion of the SCO. As a significant participant, Russia wants to use China's resources to resolve non-traditional security issues in Central Asia. In terms of diplomacy, the SCO has eased Russia's pressure from NATO

---

* The four-year PhD student with major in International Regional Studies; Taras Shevchenko National University of Kyiv, the Institute of International Relations
Supervisor: Pavlo Ihnatiyev, Professor, Doctor of Political Science

- Russia regards the SCO as an effective mechanism to resist US penetration into Central Asia. In the post-Soviet region, Russia prioritizes the development of regional organizations dominated by itself, including the Commonwealth of Independent States (CIS), the Collective Security Treaty Organization (CSTO) s, and the Eurasian Economic Union (EAEU). The increase in China's influence in Central Asia has aroused Russian concerns. To continue maintaining its dominant position in Central Asia and strengthening its binding force on China under the SCO framework, Russia actively promotes its traditional political partner India to join the SCO [3].

Interests of India and Pakistan to the SCO. India's perception of SCO includes low efficiency of SCO, the role of SCO in reconciling policy differences, and China's downplay of SCO. India has extensive geographical, security, economic, and energy interests in Central Asia, and the SCO can help India better participate in the affairs of the region [4]. Pakistan's purpose in joining the SCO is to keep the domestic situation calm, improve the economy, and develop relations with regional countries [5].

The reasons why China agreed to the expansion of the SCO:

First, the Dispute Settlement Mechanism (DSM). As the predecessor of the SCO, the original purpose of the "Shanghai Five" mechanism was to solve traditional security issues, including border demarcation, military forces in border areas, regional nuclear weapons control, and security assurance, etc. [6] China hopes to find a way to resolve the border dispute between China and India under the SCO framework.

Second, Functional substitute for the Belt and Road. The establishment of the SCO has made China's influence on Central Asia more institutionalized. Relying on the organization, China focuses on counter-terrorism cooperation with other security fields. China and Central Asian members want to improve multilateral economic cooperation within the SCO framework. But due to the Russian factor's existence, the SCO's economic cooperation has always lagged behind security cooperation for a long time [7]. Therefore, China began to seek mechanisms to promote economic cooperation with Central Asia outside the SCO framework. The purpose is to avoid a more proactive regional policy from negatively affecting the

SCO's cooperation in non-traditional security fields.

Thirdly, Changes in China's geopolitics. With China's domestic development and changes in Central Asia's geopolitical situation, Central Asia has gradually changed from an energy partner to an essential part of China's geopolitical strategy, and economic ties between China and Central Asia are also getting closer. The Belt and Road Initiative (BRI, or B&R) marked a new stage of China's geopolitical policy in Central Asia, and it has received positive responses from some regional countries. China's present policy towards Central Asia emphasizes regional integration and constructing a regional security complex (RSC), and brings Central Asia into China's foreign policy of regional governance. To participate in regional affairs and achieve regional integration goals to Promote domestic economic development, China tries to expand the original regional boundary and construct a more comprehensive model for supplying regional public goods. China tries to shape itself as a participant rather than a revisionist in the regional order.

Conclusion. China insists on non-interference and cooperation in Central Asia affairs, but still with many conflicts between Russia, the United States, and other forces. Regardless, the complicated security situation and the regional imbalances in economic conditions will bring challenges and risks to China's Central Asia policies. China's policies and influence in Central Asia require long-term observation and research.

References

1. *Li Liang, Zeng Xianghong. The Risk Prospect of Shanghai Cooperation Organization Expansion // Russian Central Asian & East European Market. -2017. -№5. -pp.20-27. (李亮, 曾向红: 《上海合作组织扩员的风险前瞻》, 载《欧亚经济》)*
2. *Chen Xiaoding, Wang Yaqi. The Lessons of ASEAN Expansion for the Shanghai Cooperation Organization(SCO):Prospects of Expansion of SCO Membership // Contemporary Asia-Pacific Studies. -2013. -№2. -pp.100-127. (陈小鼎, 王亚*

- 琪：《东盟扩员对上海合作组织的启示与借鉴——兼论上海合作组织扩员的前景》，载《当代亚太》，2013年第2期，第100-127页。)
3. *Zhao Huasheng*. Analysis of the relationship between Russia and Shanghai Cooperation Organization // *International Studies*. -2011. -№1. -pp.15-23. (赵华胜：《透析俄罗斯与上海合作组织关系》，载《国际问题研究》，2011年第1期，第15-23页。)
  4. *Ashok Sajjanhar*. India and the Shanghai Cooperation Organization // *The Diplomat*. -June19,2016. Retrieved from <https://thediplomat.com/2016/06/india-and-the-shanghai-cooperation-organization>
  5. *Xue Zhihua*. Reasons, Challenges and Prospect Concerning Pakistan Joining in Shanghai Cooperation Organization // *Southeast Asian And South Asian Studies*. -2015. -№4. -pp.30-35. (薛志华：《巴基斯坦加入上海合作组织的原因、挑战及前景分析》，载《东南亚南亚研究》，2015年第4期，第30-35页。)
  6. *Xing Gangcheng*. Security Cooperation between China and Central Asian Countries // *World Economics and Politics*. – 1998. -№9. (邢广程：《中国与中亚各国的安全合作问题》，载《世界经济与政治》，1998年第9期。)
  7. *Li Jinfeng*. Enlargement of the Shanghai Cooperation Organization : Challenges and Opportunities // *Russian Central Asian & East European Studies*. - 2015. - №6. -p.36-44. (李进峰：《上海合作组织扩员：挑战与机遇》，载《俄罗斯东欧中亚研究》，2015年第6期，第36-44页。)

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО”

Дейнеко Д.О.*

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДПИСАННЯ ДОГОВОРІВ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ДЕРЖАВАМИ АСЕАН

Станом на 2020 рік за кордоном відбуваються покарання більше 7 тисяч громадян України [1]. Заарештовані та позбавлені волі за кордоном громадяни України неодмінно залишаються громадянами України. Вони зберігають свій правовий зв'язок з Україною, користуються передбаченими законодавством України правами людини, визнаючи заходи обмеження волі встановлені іноземним судом. З цією метою закордонні дипломатичні установи України вживають заходи для відновлення порушених прав громадян України у всьому світі [2].

Беручи до уваги те, що відбування покарання особою у країні свого громадянства слугує найбільш дієвим засобом реалізації мети покарання, тобто реінтеграції ув'язненого до його звичного суспільства, держави укладають між собою угоди про передачу одна одній засуджених [3], які перебувають у пенітенціарних та виправних закладах з обмеженням волі за вчинення злочинів у державах оголошення вироку [4].

На сьогодні між Україною та її державами-контрагентами є чинними 11 угод про передачу осіб, які були засуджені до позбавлення волі, для наступного відбування покарання [5]. Станом на 3 квартал 2020 року серед цих 11 держав члени АСЕАН відсутні.

Центральне місце серед багатосторонніх угод займає Конвенція про передачу засуджених осіб 1983 року. Україна є зобов'язаною виконувати її положення з 1 січня 1996 року [6]. Серед держав що приєдналися до Конвенції є Республіка Філіппіни. Таким чином Конвенція слугує джерелом норми матеріального права, що може бути підставою для передачі засуджених між Україною та Республікою Філіппіни. У статті 9 Конвенції 1983 року вказано дві

---

*Аспірант спеціальності «Міжнародне право».

Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка. Посольство України в Королівстві Таїланд.
Науковий керівник: д.ю.н., проф. Мицик В.В.

альтеративи введення у законну силу судового рішення щодо переданої особи. Перший варіант - продовження відбування покарання на основі рішення судової установи держави громадянства засудженого. Другий варіант – відбування покарання у державі виконання вироку згідно законодавства країни виконання вироку, а також надання згоди на цю умову у державі засудження.

Успішною є динаміка переговорів між Україною та Малайзією. Завдяки спільним зусиллям МЗС України, ЗДУ, Міністерства юстиції України та компетентним органам Малайзії у 2020 році делегація України [7] провела в Малайзії переговори щодо підготовки проєкту двостороннього Договору про передачу засуджених осіб. Результатом стало спочатку погодження, а потім парафування проєкту міждержавної угоди. Розумним закінченням процесу спільних поступок стане підписання Договору між Україною та Малайзією про передачу засуджених осіб. Очікуються що у 2020-2021 році це завдання буде виконано.

Україна та Королівство Таїланд у своїх двосторонніх зносинах визнають пріоритетом погодження тексту угоди про передачу засуджених. Україна входить до переліку пріоритетних для Таїланду держав (поряд з Малайзією, Бразилією, Південною Африкою та Оманом), з якими планується укласти домовленості з питань передачі засуджених осіб. Разом з тим уряд Таїланду наголошує, що передача засуджених осіб може відбутися виключно за наявності двосторонніх домовленостей. Перешкодами що гальмують узгодження проєкту міждержавного договору є: 1) суворі санкції у КК Таїланду щодо злочинів пов'язаних з контрабандою, нелегальним переміщенням осіб, фінансовими шахрайствами; 2) неоднозначність політичної волі уряду Таїланду; 3) щорічне помилування ув'язнених у Королівстві.

На даний час перспективи підписання між Україною та Королівством Таїланд Договору про передачу засуджених осіб очікують свого втілення в життя, зважаючи на вимушену перерву у процесі розгляду питання через головування Королівства в Асоціації країн Південно-Східної Азії наприкінці 2019 року, а після того – обмежувальні карантинні заходи, пов'язані зі світовою пандемією Covid-19.

Проаналізувавши двосторонні договори України та Конвенцію 1983 року, презюмується, що умови передачі засуджених українців будуть наступними: 1) особа-учасник обміну має громадянство України; 2) злочинне діяння є злочином, як у державі винесення вироку, так і у державі відбування покарання; 3) передача особа є можлива, якщо рішення суду вже набрало чинності, а особа є ув'язненою понад 12 місяців; 4) засуджений висловив свою волю на передачу; 5) країни-учасниці договору мають консенсус щодо передачі;

Резюмуючи вище вказане, підписання та виконання договорів про передачу засуджених осіб між Україною та АСЕАН є важливим завданням України та запорукою успішного подальшого повернення засуджених до українського суспільства. Згода засудженим на передачу має висловлюватись добровільно, з повним розумінням ним зобов'язально-правових наслідків.

Консульська посадова особа пересвідчується у добровільності особи бути учасником процесу. Варто зазначити, що покарання яке вже понесла особа у державі винесення вироку враховується у термін позбавлення волі в Україні. Не слід вважати, що передача особи з іноземної держави АСЕАН в Україну зможе звільнити особу від покарання. Міждержавні угоди є частиною національного законодавства і засуджена особа повинна буде понести покарання у тій мірі, яку погодили держави-контрагенти.

Список використаних джерел

1. Двадцята конференція Альянсу із протидії торгівлі людьми ОБСЄ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=83qgpXEbpYE&feature=share&fbclid=IwAR3v867zcQGXd1ikr8siQMLF1Yujm uXSm0hXr_ja9eDUh1aSGicCwiXHO0
2. Консульський статут України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94#Text/>
3. Міжнародні договори України про передачу засуджених осіб як можливість для засуджених відбувати покарання, пов'язане з позбавленням волі, на території держави, громадянами якої вони є. Т.Шорстка, Міністерство юстиції України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_4490

4. 15-річний досвід виконання Україною конвенції про передачу засуджених осіб. Ю. Петровська, Міністерство юстиції України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_38398

5. Перелік двосторонніх міжнародних договорів України про передачу засуджених осіб. Міністерство юстиції України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/m/4906>

6. Конвенція про передачу засуджених осіб 1983 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025#Text

7. Указ Президента України від 24.07.2019 Про делегацію України для участі у переговорах між Україною та Малайзією щодо підготовки проекту Договору між Україною та Малайзією про передачу засуджених осіб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/2019#Text>

Мороз І.А.*

ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ

Принцип пропорційності є одним з фундаментальних принципів міжнародного гуманітарного права (далі — МГП), який встановлює обмеження і рамки поведінки сторін у конфлікті, безпосередньо впливає на вибір методів чи засобів ведення війни.

Цей принцип потрібно неодмінно розглядати в розрізі та нерозривному поєднанні з іншими основоположними принципами МГП. Насамперед, такий зв'язок існує з принципами розрізнення між цивільними особами/об'єктами та комбатантами/воєнними об'єктами; заборони нападів невибіркового характеру; військової необхідності; вжиття запобіжних заходів під час атаки та безперечно, гуманності.

---

* Аспірант спеціальності міжнародне право
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Гнатівський М.М. к.ю.н., доц.

Суть принципу пропорційності полягає у тому, що очікувана конкретна і безпосередня військова перевага, що може здобутися в результаті військової операції, має переважати можливі жертви серед цивільного населення та шкоду, завдану цивільним об'єктам.

Як справедливо зазначив професор Йорам Дінстейн (Yoram Dinstein): “Сучасна невідповідність співвідношення жертв серед цивільних/комбатантів є абсолютно неприйнятною. Тим не менше, реалістичною метою є мінімізація жертв серед цивільного населення, а не їх ліквідація взагалі. Немає можливості повністю усунути загибель чи поранення цивільних осіб через наявність факторів супутніх втрат, помилки, нещасних випадків і просто невдачу” [1].

Нормативне закріплення принципу пропорційності відбулося під час прийняття Додаткового протоколу до Женевських конвенцій 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів 1977 року (далі — ДП I). Зокрема, п. 5b ст. 51 та п. 2.a.3) ст. 57 ДП I визначають, що напад буде вважатися непропорційним, якщо, як можна очікувати, призведе супутніх втрат життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та шкоду цивільним об'єктам, або те й інше разом, які були б надмірними щодо конкретної і безпосередньої воєнної переваги, якої передбачається таким чином досягти [2].

Іншим джерелом МГП, де згадується принцип пропорційності, є Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв 1996 року, який забороняє застосування мін, мін-пасток чи інших пристроїв, якщо таке застосування, як можна передбачити, порушуватиме принцип пропорційності [3].

Окрім договірних норм, що регулюють питання пропорційності в МГП, існують і відповідні норми звичаєвого міжнародного гуманітарного права, що є особливо важливим для регулювання відносин між сторонами у конфлікті, що не ратифікували ДП I або під час збройних конфліктів неміжнародного характеру. Зокрема, норма 14 встановлює заборону нападів, які, як передбачається, будуть непропорційними.

Міжнародне кримінальне право також регулює питання застосування принципу пропорційності під час збройних конфліктів. Зокрема, стаття 8 (2) (б) (IV) Статуту Міжнародного кримінального суду (далі — Статут МКС) визначає умисне порушення цього принципу, як воєнний злочин [4]. Однак, на відміну від ДП I, за Статутом МКС принцип пропорційності охоплює не лише випадки заподіяння шкоди під час нападу на цивільних осіб чи цивільні об'єкти, але й обширної, довгострокової і серйозної шкоди навколишньому середовищу.

Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії (далі — МКТЮ) розглядав декілька справ щодо скоєння певними особами воєнних злочинів під час збройних конфліктів на території колишньої Югославії. У справі Прокурор проти Станіслава Галіча, Судова Палата зазначила, що для визначення того чи є напад пропорційним, необхідно насамперед з'ясувати чи особа, яка скоїла напад, була достатньо проінформована, що дозволило їй, використовуючи цю інформацію, передбачити можливу надмірну шкоду цивільному населенню в результаті такого нападу [5].

Особливістю принципу пропорційності, що відрізняє його від інших принципів/норм МГП є його певний “суб’єктивізм”, оскільки в більшості випадків відповідь на питання про те чи відповідає та чи інша військова операція принципу пропорційності буде полягати у оцінці кожної окремої ситуації, аналізі співвідношення між очікуваною військовою перевагою та шкодою цивільному населенню/об’єктам. Не існує єдиного стандарту, який би визначав “правильну” пропорцію чи встановив мінімальний поріг жертв серед цивільного населення, що було б допустимим в рамках практичного застосування принципу пропорційності.

Також, деякі науковці, спираючись на положення статті 57 ДП I, зазначають, що під час планування наступу, спочатку застосовується принцип вжиття запобіжних заходів, що передбачає верифікацію цілі, вибір відповідного засобу ведення війни задля мінімізації випадкових втрат і лише потім — принцип пропорційності. Іншим прикладом складності оцінки застосування цього принципу є наукові дискусії щодо впливу сучасної високоточної зброї на

посилення зобов'язання сторін у конфлікті щодо дотримання принципу пропорційності під час нападу у порівнянні з менш точною зброєю.

Саме практичне застосування принципу пропорційності, відсутність чітких правил/рекомендацій щодо оцінки балансу між очікуваною, конкретною і безпосередньою військовою перевагою створюють найбільше викликів для сторін у сучасних збройних конфліктах. Більше того, складність дотримання принципу пропорційності під час планування наступу чи безпосередньо протягом здійснення військової операції підвищується в густонаселених районах. Іншим викликом дотримання принципу пропорційності є сучасні неміжнародні збройні конфлікти, коли стороною/сторонами конфлікту є неурядова збройна група, яка не може кваліфіковано оцінити реальну бойову ситуацію та проаналізувати її з огляду практичного застосування принципу пропорційності.

Список використаних джерел

1. Yoram Dinstein. Legal and Ethical Lessons of NATO's Kosovo Campaign // Newport, RI: Naval War College. – 2002 – v. 78. – p. 173, 219.
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 08.06.1977 р. Верховна Рада України. Законодавство України.
3. Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices as amended on 3 May 1996 (Protocol II to the 1980 CCW Convention as amended on 3 May 1996).
4. Rome Statute of the International Criminal Court. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf.
5. The Prosecutor v. Stanislav Galic, Trial Chamber, Judgement, case IT-9829-T, December 2003, para. 58.

КЛАУЗУЛА ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ В ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ УГОДАХ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС)

Незважаючи на значний прогрес в імplementації основних міжнародних договорів у сфері прав людини, станом на 2020 р. Україна продовжує бути в трійці держав, перших за кількістю заяв, поданих проти неї до Європейського суду з прав людини (8833 індивідуальні скарги) і тих держав, хто не виконує рішення Суду [1]. До того ж у світових рейтингах, що демонструють рівень забезпечення прав і свобод людини, Україна й досі знаходиться у групі держав між Лесото і Папуа-Новою Гвінеєю [2].

На сьогодні одним із найбільш ефективних інструментів у забезпеченні прав людини, є «клаузула про права людини» (КПЛ) в зовнішньоторговельних угодах. Це положення, що фігурує у більше, ніж 70% всіх сучасних зовнішньоторговельних угод, у тому числі - 120 міжнародних договорів ЄС, сформульоване через надання гарантій трудових прав, окреслення кола стандартів в інвестиційній, природоохоронній, антикорупційній та ад'юдикаційній сферах. Для ЄС КПЛ з 1995 р. стала типовим застереженням, яке віддзеркалює т.зв. «обумовленість» договорів з третіми державами і, за словами доповідачів Чарльза Танока і Девіда Мартіна має бути їхньою невід'ємною складовою. Відступ від КПЛ може бути підставою для одностороннього припинення/призупинення дії окремих положень або міжнародного договору в цілому. Наприклад, дію Котонуської угоди (2000 р.) з цієї причини було призупинено 23 рази [3].

Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.) не стала винятковою з точки зору включення до неї КПЛ (хоча, слід зазначити, що прецеденти траплялися – зокрема, Угода про зону вільної торгівлі між Сінгапуром і ЄС не містить останньої). Її преамбула урочисто проголошує права людини спільними цінностями, що є ключовими елементами Угоди. Юридичної обов'язковості цій

---

* Аспірантка спеціальності «Міжнародне право»

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права ІМВ КНУ Забара І.М.

прокламації надає ст. 2, яка закріплює обов'язок для сторін формувати засади внутрішньої та зовнішньої політики на основі ключових елементів Угоди. Останні також є визначальними для укладення інших договорів між сторонами. У разі порушення КПЛ відповідно до ст. 478 Угоди про асоціацію кожна її сторона може вжити відповідних заходів, включно із денонсацією Угоди. Окрім того, відсутність прогресу у виконанні зобов'язань у сфері прав людини може зафіксувати Рада Асоціації. Це поставить під питання подальшу лібералізацію відносин між Україною та ЄС не лише у політичній, але й в економічній сфері [4]. При цьому буде справедливо підкреслити, що попередні шість висновків Ради Асоціації не містять глибокого аналізу ситуації з правами людини на території України та відповідності політики останньої в даній сфері взятим за Угодою про асоціацію зобов'язанням.

КПЛ в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС має найменш гнучкий характер порівняно з подібними договорами (передусім, укладеними з Молдовою і Грузією). По-перше, тому, що, на відміну від інших, вона не є обмеженою чітким переліком міжнародних стандартів у даній сфері. Так, ст. 2 залишає перелік даних актів відкритим, про що свідчить фраза «в інших відповідних документах щодо захисту прав людини». По-друге, КПЛ в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС належить до т.зв. «балтійських» клаузул (на противагу «болгарським»). Це означає, що сторона, яка наполягає на недотриманні цінностей, перелічених у ст. 2, може не вдаватися до вжиття належних заходів, зокрема консультацій, а призупинити дію Угоди або її окремих положень одразу. Нарешті, хоча засідання Ради Асоціації є не надто ефективними з точки зору моніторингу дотримання прав людини, Угодою передбачені інші механізми, серед яких - комітети Асоціації, Підкомітет з питань свободи, безпеки та юстиції, платформа громадянського суспільства Україна-ЄС тощо.

Однак, проблеми з реалізацією КПЛ можуть виникнути на етапі її імплементації. Справа в тому, що поріг, якого мають досягнути порушення прав людини, чітко не визначений. Формулювання «порушення іншою Стороною будь-якого з основних елементів цієї Угоди, визначених у статті 2 цієї Угоди»

дає значний простір для маневру, що з однієї сторони створює можливість для зловживань, а з іншої, навпаки, обмежує використання клаузули у ситуації відступу від гарантій, що нею захищаються. Угода про асоціацію між Україною і ЄС у цьому плані є потенційно більш слабкою, аніж, наприклад, Котонуська угода [5].

Інша проблема полягає у відсутності компетентного органу, відповідального за дотримання та реагування на порушення КПЛ. Це підіймає декілька важливих питань: щодо суб'єктів і форми звернення, а також *locus standi*. У ЄС всі звернення надходять до Європейського омбудсмена. Це відповідає загальносвітовій практиці, адже таку ж функцію виконує омбудсмен в Австралії, Канаді та Чилі. В Україні у 2014 р. було створено Раду бізнес-омбудсмена, яка могла би виконувати схожі повноваження, однак, діяльність Ради спрямована більше на боротьбу з корупцією та встановлення взаємодії між підприємцями й урядовими структурами. При цьому ні контрольних, ні моніторингових функцій за профільними актами вона не здійснює і може лише подавати пропозиції змін до законів з метою захисту підприємців від корупційних діянь. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини теж не володіє необхідними повноваженнями у сфері торговельного співробітництва, хоча і може *ipso jure* вносити в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у сфері захисту прав і свобод людини.

Відтак, КПЛ, що зустрічається лише в кількох зовнішньоторговельних угодах України, в тому числі Угоді про асоціацію, має значний потенціал для стримування порушень прав людини в нашій державі, а також для подальших реформ у даній сфері з метою відповідності високим європейським стандартам. Втім, проблемним питанням досі залишається інституційне та достатнє нормативне забезпечення реалізації КПЛ на практиці.

Список використаних джерел

1. Власюк В. Кількість скарг проти України до ЄСПЛ свідчить про неефективну роботу держорганів. Національна асоціація адвокатів України.

URL: <https://unba.org.ua/news/5141-kil-kist-skarg-proti-ukraini-do-espl-svidchit-pro-neefektivnu-robotu-derzhorganiv-vitalij-vlasyuk.html> (15.10.2020 р.).

2. Freedom in the World report. Freedom House. 2020. URL: <http://www.freedomhouse.org/> (14.10.2020).

3. EP (2017) 'Debate, Wednesday, 15 February 2017 – Strasbourg'. URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=%2f%2fEP%2f%2fTEXT%2bCRE%2b20170215%2bITEM004%2bDOC%2bXML%2bV0%2f%2fEN&language=EN> (14.10.2020).

4. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. 2014. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/00ukraine-euassociationagreementbody.pdf>

5. Narine Ghazaryan. A New Generation of Human Rights Clauses?: The Case of Association Agreements in the Eastern Neighbourhood. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162658093.pdf+&cd=3&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (15.10.2020).

Чубінідзе Олександра Олександрівна *

ДО ПИТАННЯ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ

Міжнародний Центр Перехідного Правосуддя дає наступне визначення терміну перехідне правосуддя – «це сукупність способів, за допомогою яких держава розв’язує проблеми, що виникли у процесі переходу від режиму, який толерував масові порушення прав людини до нового, демократичного політичного режиму».

Перехідне правосуддя – це ключ до розв’язання критичних проблем, які

---

* Аспірантка кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Кориневич А. О.

виникають, наприклад, під час переходу від воєнного стану до мирного або від режиму авторитаризму до демократії. Перехідне правосуддя має на меті як надання відшкодування за грубі порушення міжнародного та національного права, так і визначення структурних передумов цих порушень. Хоча перехідне правосуддя включає кримінальну відповідальність, воно підкріплюється також і ширшим розумінням справедливості, яке враховує цілий спектр потреб та пріоритетів для людей, які опинилися у пост-конфліктній ситуації [1].

Перехідне правосуддя включає судові та позасудові механізми, наприклад, переслідування, відшкодування збитків, комісії зі встановлення правди, інституційні трансформації та поєднання вищезазначених елементів. Усі вжиті заходи повинні відповідати міжнародним стандартам та зобов'язанням [2].

Основна мета політики перехідного правосуддя - це припинення безкарності та встановлення верховенства права в умовах демократичного управління. Перехідне правосуддя сприяє створенню атмосфери, у якій повага до прав людини є головною цінністю, а головною метою стає підзвітність. Загалом, перехідне правосуддя спрямоване на:

- припинення постійних порушень прав людини;
- розслідування скоєних злочинів;
- виявлення осіб, винних у порушенні прав людини;
- притягнення зазначених осіб до відповідальності;
- надання компенсацій жертвам;
- упередження майбутніх порушень;
- реформи безпекового сектору;
- підтримка миру;
- сприяння загальнонаціональному примиренню [3].

Перехідне правосуддя бере своє коріння у праві прав людини та в міжнародному гуманітарному праві. Як окрема концепція, воно розвинулось у період після Другої світової війни, зі створенням Міжнародного військового трибуналу в Нюрнберзі та проведенням судових процесів над воєнними злочинцями Токійським трибуналом. Ця концепція знову набула популярності у 1980-х роках, новими справами були засудження колишніх членів військової

хунти у Греції (1975) та Аргентині (1983). В основному, у 1970-х та 1980-х роках теорія перехідного правосуддя була сфокусована на кримінальному судочинстві, з акцентом на захисті прав людини. Це призвело до активного розвитку права захисту прав людини, що завершилось прийняттям багатьох міжнародних конвенцій у сфері прав людини [3].

На кінець 1980-х - початок 1990-х років концепція перехідного правосуддя змінюється. Сфера її застосування переходить від більш вузьких правових до широкого кола політичних питань, які стосуються створення та функціонування стабільних демократичних інститутів та оновлення громадянського суспільства. В цій ситуації перехідне правосуддя повинно вирішити багато питань, в тому числі й сприяти відродженню справедливості, підтриманню демократичних процесів шляхом створення судових або позасудових майданчиків, та впровадженням освітніх та культурних програм.

Нововведення тих часів - це поява комісій зі встановлення правди. У Аргентині в 1983 році, у Чилі в 1990 році та в Південній Африці в 1995 році комісії зі встановлення правди стали символом перехідного правосуддя. Однак кілька спроб створити регіональну комісію зі встановлення правди в колишній Югославії (РЕКОМ) провалилися через політичні перешкоди. Останніми роками також розглядаються пропозиції щодо комісій зі встановлення правди та примирення в конфліктних зонах Близького Сходу, і цілком ймовірно, що ці перехідні інститути правосуддя колись будуть створені в Ізраїлі та Палестині, Іраку, Лівані та регіонах, населених курдами [3].

Ще одним важливим інституційним нововведенням є поява програм так званої люстрації в Центральній та Східній Європі у 1990-х роках. Різні країни використовували цей інструмент по-різному: більшість намагалися очистити владні інституції від людей, пов'язаних зі злочинами колишніх режимів за допомогою скринінгу та моніторингу, інші країни застосували інклюзивні методи, які дозволили особам, дискредитованим своїми зв'язками з колишньою владою, отримати другий шанс для продовження кар'єри [2].

Отже, перехідне правосуддя складається із судових та позасудових заходів, що вживаються з метою відшкодування спадщини порушень прав людини. Такі

заходи включають кримінальне переслідування, вчинення правди, компенсаційні програми та різні види інституційних реформ. Перехідне правосуддя служить засобом політичного переходу від насильства та репресій до суспільної стабільності, оскільки суспільство прагне відновити соціальну довіру, відновити систему правосуддя та побудувати демократичну систему управління.

Список використаних джерел

1. What is Transitional Justice? [Electronic source] // International Center for Transitional Justice. - Access mode: <https://www.ictj.org/about/transitional-justice>
2. Rule of Law - Transitional Justice [Electronic source] // The Office of the High Commissioner for Human Rights. - Access mode: <https://www.ohchr.org/RU/Issues/RuleOfLaw/Pages/TransitionalJustice.aspx>
3. Sustainable Peace After Mass Atrocities: The Case for Transitional Justice" [Electronic source] // International Center for Transitional Justice (ICTJ). - Access mode: <https://www.ictj.org/news/sustainable-peace-after-mass-atrocities-case-transitional-justice>

Ямельська Х.Ю. *

Міжнародні стандарти запобігання неналежному поводженню з особами, позбавленими свободи в умовах пандемії COVID- 19

Пандемія коронавірусної хвороби (COVID-19) створила надзвичайні виклики для влади у всіх державах–членах Ради Європи. Ці виклики мають особливий та інтенсивний характер для співробітників різноманітних місць несповоди.

---

* Аспірант спеціальності міжнародне право

Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка

Науковий керівник Гнатівський М.М. кандидат юридичних наук, доцент, доцент міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

З точки зору Європейського Комітету із запобігання катуванню і нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню (далі - Комітет), пандемія також найбільш сильно вдарила в місцях позбавлення волі, коли попередні рекомендації, зроблені Комітетом, не були виконані. [1]

Комітет, виступив із документом під назвою «Перелік принципів, що стосуються поводження з особами, позбавленими свободи, у контексті пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19)». [1]

Варто зазначити, що кожна держава має позитивні зобов'язання у сфері гарантування прав людини. Такі позитивні зобов'язання включають в себе не тільки юридичні, а і практичні та похідні засоби.

У зв'язку з цим, визнаючи очевидну та безумовну необхідність вжиття жорстких заходів для боротьби з COVID-19, Комітет нагадує всім про **абсолютний характер заборони катувань** та нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження або покарання. і неможливість відступу від зобов'язань за цією статтею. [1]

Перший і основоположний принцип, полягає у необхідності вжити **всіх можливих заходів для захисту** здоров'я та безпеки всіх осіб в умовах несвободи. Це стосується як і осіб позбавлених свободи так і тих, котрі працюють в установах позбавлення свободи. Особи, які перебувають у місцях несвободи, повинні мати доступ як до тестування на наявність коронавірусу, так і, за потреби, до відділень інтенсивної терапії.

Другим принципом, зазначеним у доповіді є безумовність застосування у всіх місцях несвободи керівних принципів ВООЗ щодо боротьби з пандемією, а також національних медичних та клінічних керівництв, що відповідають міжнародним стандартам. Застосування у всіх місцях несвободи керівних принципів ВООЗ щодо боротьби з пандемією, а також національних медичних та клінічних керівництв, що відповідають міжнародним стандартам є безумовним. [1]

Крім того, Комітет рекомендує країнам **посилити забезпеченість установ персоналом** та надавати співробітникам всю необхідну для продовження виконання їхніх завдань у місцях несвободи професійну підтримку, вживати заходів для захисту їхнього здоров'я та безпеки, а також організувати відповідне навчання персоналу.

Також, будь-які спрямовані на запобігання поширенню COVID-19 **обмежувальні заходи щодо осіб, які перебувають в умовах несвободи, повинні ґрунтуватися на законі**, бути необхідними, пропорційними, заснованими на повазі до людської гідності та обмеженими в часі. Позбавлені свободи особи повинні отримувати зрозумілою їм мовою вичерпну інформацію про будь-які такі заходи.

Вкрай цікавим та важливим принципом є **альтернатива позбавленню свободи**. Так, на думку Комітету, тісний особистий контакт сприяє поширенню вірусу, всі органи влади, від яких це залежить, повинні здійснювати узгоджені заходи, що є альтернативними позбавленню свободи. Такі заходи є нагально необхідними передусім у ситуаціях перенаселеності установ.

На думку Президента Комітету Гнатовського М.М. пандемія створила ситуацію, коли держава мусить всерйоз розглянути термінові заходи, спрямовані на «розвантаження» місць несвободи. Крім того, інфекція звідти може поширюватися на все суспільство, щодо якого в'язниці, скажімо, гратимуть роль «підсилювачів» епідемії. [3]

Крім цього, відповідно до другої заяви Комітету стосовно COVID-19 та ситуації перебування людей в місцях несвободи Комітет зазначає, що здебільшого держави-члени говорять про розширений список заходів, обраних в якості альтернативи триманню під вартою, зокрема йдеться про умовно-дострокове звільнення, тимчасове звільнення, заміну тюремного ув'язнення домашнім арештом або розширене використання електронного спостереження. Безсумнівно, це вплине на оптимізацію рішень у контексті проблеми переповнення в'язниць. [2]

Наступним важливим принципом на якому наголошує Комітет у питанні надання медичної допомоги вразливим групам населення, а саме старшим особам, особам із раніше набутих хворобами, слід приділити підвищену увагу. [1]

Також, у місцях несвободи у випадках ізоляції або поміщення на карантин особи з підтвердженим або підозрюваним інфікування вірусом SARSCoV-2 ця особа **повинна отримувати щоденне змістовне спілкування з іншими людьми.**

Крім того, **будь які обмеження контактів із зовнішнім світом, включно з візитами, повинні компенсуватися збільшенням доступу до альтернативних засобів зв'язку** (таких як телефон або голосовий зв'язок через Інтернет). Варто зазначити, що у багатьох відповідях держав було зазначено про виконання цієї вимоги Комітету. [2]

Комітет, серед іншого, наголошує на дотриманні права підтримувати адекватний рівень **особистої гігієни** (включно з доступом до гарячої води та мила) та право щоденно перебувати на свіжому повітрі (принаймні протягом однієї години). [1]

Комітет наголошує, що **доступ до адвоката, доступ до лікаря, повідомлення третіх осіб про затримання, що є основоположними гарантіями проти поганого поводження із особами, затриманими правоохоронними органами повинні цілковито дотримуватися** за всіх обставин та у будь-який час. [1]

Важливо зазначити, що моніторинг з боку незалежних органів, включно з національними превентивними механізмами та КЗК, залишається важливою гарантією, що запобігає поганому поводженню. Держави повинні продовжувати гарантувати доступ моніторинговим органам до всіх місць несвободи, зокрема тих, де особи перебувають на карантині. Разом з тим усі моніторингові органи повинні з усіма запобіжними заходами дотримуватися принципу **«не нашкодь»**, зокрема щодо старших осіб та осіб із раніше набутих хворобами

Список використаних джерел

1. «Перелік принципів, що стосуються поводження з особами, позбавленими свободи, у контексті пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 20 березня 2020 року. <https://rm.coe.int/16809dbe63?fbclid=IwAR1RSj1rW6wPJTZHKnSnePEZ0l08PF2Gh0OQzewJJ2Q9CbxYAFUi8B4pnOE>
2. Друга заява Європейського Комітету із запобігання катуванню і нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню стосовно COVID-19 та ситуації перебування людей в місцях несвободи від 09 липня 2020 року. <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/covid-19-cpt-issues-follow-up-statement>
3. Інтерв'ю Укрінформ Президента Європейського Комітету із запобігання катуванню і нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню Гнатівського М.М.

https://www.ukrinform.com/rubric-world/2912630-mikola-gnatovskij-prezident-komitetu-radi-evropi-z-pitan-zapobiganna-katuvannam.html?fbclid=IwAR17kfg7JNrva9HK17i9DYKiF61rWIQN_8aGeEU_1P5P6GaB2-f3e0Bmp6U

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО”

Давидюк Х.В.*

МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

З кожним роком дедалі більшої популярності набуває застосування допоміжних репродуктивних технологій, як в Україні, так і в світі. Проблема жіночого та чоловічого безпліддя невпинно набирає обертів. Тому цілком логічним видається, що одним із пріоритетних напрямів розвитку міжнародного приватного права нині є розробка та удосконалення правового регулювання застосування допоміжних репродуктивних технологій, в тому числі і за допомогою міжнародних договорів.

Станом на 2020 рік понад 7 мільйонів дітей у світі народилися з допомогою допоміжних репродуктивних технологій [4]. Нині у процесі застосування штучних методів репродукції людини штучне запліднення може бути здійснене багатьма шляхами, застосування ДРТ для лікування безпліддя привертає особливу увагу до найсучасніших програм ДРТ: сурогатного материнства, репродуктивного донорства, клонування, посмертної інсемінації, редукції ембріонів, «лабораторних» програм, пов'язаних із використанням непотрібних ембріонів, стовбурових і статевих клітин тощо [4, с. 69].

Однак і досі немає міжнародних угод, які б регулювали суспільні відносини у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій. Хоча, й є певна кількість нормативно-правових актів, визнаних світовою спільнотою у сфері охорони здоров'я, норми яких певним чином стосуються застосування допоміжних репродуктивних технологій.

Проте, як слушно зауважується в науковій літературі [6, с. 87], більшість країн дозволяє використання таких технологій, але за наявності певних умов,

---

* Аспірантка спеціальності міжнародне приватне право

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник к.ю.н., доцент Калакура Віктор Ярославович

чітко встановлених у законодавстві, обмежуючи при цьому використання репродуктивних технологій за участю третьої сторони, зокрема сурогатного материнства.

А. П. Головащук виокремлює три підходи стосовно правового регулювання застосування допоміжних репродуктивних технологій:

1) обмеження (Австрія, Голландія, Італія, Німеччина, Норвегія, Франція, Швейцарія, Швеція);

2) дозвіл (Австралія, Білорусія, Велика Британія, Вірменія, Греція, Грузія, Ізраїль, Іспанія, Індія, Казахстан, Канада, Киргизія, Молдова, Норвегія, Південно-Африканська Республіка, Росія, Таджикистан, Україна, деякі штати США);

3) невизначеність (Венесуела, Еквадор, Йорданія, Колумбія, Малайзія, Перу, Уругвай) [2, с. 7-8].

Проте, на мою думку, доцільно було б в окрему четверту категорію виокремити законодавство країн, де застосування допоміжних репродуктивних технологій заборонено. Крім того, дискусійним варто визнати віднесення автором Іспанії до країни, де застосування допоміжних репродуктивних технологій дозволено. Адже, сурогатне материнство в Іспанії заборонено. При цьому, законодавство 2010 року не забороняє іспанським безплідним парам вдаватися до послуг сурогатної матері в країнах, де це дозволено. Але народження дитини сурогатною матір'ю в іншій країні тягне за собою певні складності для іспанських громадян. Правове регулювання даного питання у цій країні має ще чимало прогалин та потребує подальшого удосконалення. Для прикладу, у законодавстві Іспанії не вирішеним залишається на законодавчому рівні визнання громадянами країни дітей народжених за допомогою допоміжних репродуктивних технологій на території інших країн. Такі висновки можна зробити на підставі нещодавньої ситуації унаслідок якої іспанське консульство в Києві відмовило в наданні іспанського громадянства немовлятам, які народилися через сурогатне материнство [1].

Слід зауважити, що непоодинокими є випадки, коли іноземні країни не визнають державну реєстрацію народжених дітей, що була проведена

компетентними органами на території України. Відповідно до законодавства деяких юрисдикцій батьківство має бути підтверджено не тільки свідоцтвом про народження дитини, виданим органами державної реєстрації актів цивільного стану України, а й судовим органом [2, с. 228].

У контексті досліджуваного питання, заслуговує уваги також справа Росії проти Брайса (*Rossi v. Bryce*). Суть справи полягала в тому, що дружина громадянина США, громадянка Мальти, де сурогатне материнство є законодавчо забороненим, у зв'язку з неодноразовими невдалими спробами завагітніти, вирішила після розлучення скористатися послугами сурогатної матері. Після народження потенційної дитини дружина мала на меті перевезти її в Мальту. Вищезгадане подружжя весь час проживало у штаті Меріленд, де такий вид ДРТ заборонений. Дружина, дізнавшись, що у цьому штаті сурогатне материнство заборонене, вирішила скористатися послугами сурогатної матері у Вірджинії, де цей вид ДРТ дозволений. Проте клініка, в якій зберігалися її ембріони, відмовилася передавати їх до медичного закладу у штаті Вірджинія, мотивуючи тим, що внаслідок такої дії її можуть позбавити ліцензії і притягнути медичних працівників до кримінальної відповідальності. Таким чином, ця справа розглядалася судом штату Меріленд. Суд, врахувавши той факт, що обставини справи зачіпають три юрисдикції: штату Меріленд, Вірджинії та Мальти, дійшов висновку про те, що всі правовідносини, які виникнуть з народженням дитини, повинні регулюватися мальтійським законодавством, а оскільки потенційну дитину генетична матір мала намір перевезти в Мальту, де інститут сурогатного материнства є кримінально карним, суд зобов'язаний відмовити у задоволенні її позову з метою запобігання вчинення кримінального правопорушення [7]. Тобто, як слушно зауважує Е. Костик, Суди, ухвалюючи рішення, керуються нормами низки Конвенцій, де врешті-решт враховуються інтереси дитини та її право на життя, а щодо питань, які стосуються правового регулювання права на проходження програми сурогатного материнства, регулюється законом тієї держави, де такий вид ДРТ дозволений, проте з метою запобігання виникненню правопорушень у

країні, де інститут сурогатного материнства є кримінально караним, застосовується право останньої [4, с. 41].

Насамкінець, варто зазначити, що питання правового регулювання застосування допоміжних репродуктивних технологій в міжнародному приватному праві потребує подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. В Іспанії відмовляються реєструвати дітей, які народилися в Україні від сурогатних матерів – ЗМІ. URL: <https://www.unian.ua/society/10455849-v-ispniji-vidmovlyayutsya-reyestrivati-ditey-yaki-narodilisya-v-ukrajini-vid-surogatnih-materiv-zmi.html> (дата звернення: 22.10.2020)

2. Гожій І. О., Тофан А. О. Деякі проблемні аспекти сурогатного материнства з іноземним елементом. *Право і суспільство*. 2020. №3. С. 224-230.

3. Головащук А. П. Цивільно-правове регулювання відносин, пов'язаних із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук; 12.00.03. К., 2017. 23 с.

4. Костик Е. Транскордонне сурогатне материнство: проблеми правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №4. С. 37-41.

5. Русанова Н. Вспомогательные репродуктивные технологии в России: история, проблемы, демографические перспективы. *Журнал исследований социальной политики*. 2013. № 11 (1). С. 69–86

6. Юніна М. П. Загальна характеристика зарубіжного законодавства у сфері правового регулювання походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних технологій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №1. С. 86-88.

7. Olivia M. Farrar. A Context and Practice Case File Rossi v. Bryce an International Embryo and Surrogacy Dispute. California Academic Press. Durham. North California. 2017. P. 156.

8. Paskar S., Kalugina A., Tkachuk A. Trends in safe infertility treatment with assisted reproductive technologies. *Journal of obstetrics and women's diseases*. 2020. № 4. P. 83-88

Пророк В. В. *

Спрощена процедура розгляду дрібних спорів у Європейському Союзі

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – Угода [1]) стала черговим етапом наближення нашої держави до стандартів європейського простору, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, зокрема, і підставою для гармонізації законодавства.

Серед іншого цілі встановленої Угодою асоціації полягають в посиленні співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод.

Зазначене зумовлює необхідність вивчення, зокрема, спрощених судових процедур у державах – членах ЄС, спрямованих на захист прав учасників транскордонних правовідносин в ЄС.

Основу цивільного процесу ЄС складають регламенти, якими запроваджено загальноєвропейські процедури розгляду та вирішення транскордонних справ

Одна з таких процедур запроваджена Регламентом Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу ЄС № 861/2007 від 11 липня 2007 року про запровадження Європейської процедури вирішення дрібних спорів (European Small Claims Procedure; ESCP [2]), який став результатом гармонізації цивільного процесу держав – членів ЄС з метою гарантування ефективного й доступного правосуддя та вирішення конкретних проблем, що виникають при розгляді транскордонних спорів, в умовах існування різних

---

* Аспірант спеціальності міжнародне право

Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Суддя Великої Палати Верховного Суду
Науковий керівник Муравйов В. І., д. ю. н., проф.

національних правових систем. Регламент ESCP з 2009-го року застосовується в усіх державах – членах ЄС, за винятком Данії [3, с. 55].

Зазначена процедура використовується, якщо справа має транскордонний характер, тобто розгляду підлягає спір, в якому щонайменше одна зі сторін постійно або тимчасово проживає в іншій державі — члені ЄС, а не в тій, де має відбуватися розгляд справи, за умови, що сума вимоги не перевищує 5 000 €.

Така спрощена процедура запроваджена саме з метою мінімізації затрат часу та коштів, пропорційно розміру стягуваної суми, прощення доступу до правосуддя у дрібних спорах.

В силу приписів статті 471 Угоди щодо вільного доступу наших громадян до судів для захисту особистих та майнових прав ESCP може застосовуватися і для громадян України у їхніх відносинах з контрагентами, резидентами держав-учасниць ЄС.

Простота використання ESCP полягає саме у простоті звернення до суду шляхом заповнення типової спрощеної форми-вимоги відповідно до додатку до Регламенту ESCP. Форма подається до суду будь-яким засобом зв'язку, який є прийнятним для того суду, до якого особа звертається.

Усі типові форми за ESCP офіційними мовами держав-учасниць розміщені на офіційному веб-сайті ЄС у відповідній вкладці щодо звернення до суду з здібними грошовими вимогами [4].

Після отримання судом правильно заповненої форми позивача, суд готує стандартну форму для відповідача, яка разом з копією позову та доказами надсилається відповідачу.

Протягом 30 днів відповідач має право заперечити проти позову. Заперечення відповідача суд надсилає позивачу протягом 14 днів. З дотримання тієї ж процедури, як для первісного позову, відповідач може пред'явити зустрічний позов.

Розгляд справи відбувається у письмовому провадженні протягом 30 днів з моменту отримання заперечень відповідача (або позивача – якщо пред'явлений зустрічний позов). На вимогу однієї зі сторін суд може провести усне слухання, рішення про яке суд однак приймає на власний розсуд з огляду на необхідність

такого слухання. Суд може витребувати у сторін додаткові пояснення чи докази, або ж викликати сторони, і в такому разі 30 денний строк обчислюється з моменту отримання відповідної інформації або проведення слухання, що однак не звільняє суд від обов'язку ухвалити рішення навіть якщо сторони вчасно не нададуть необхідну інформацію чи не з'являться в засідання.

Рішення ухвалені за ESCP автоматично визнаються і виконуються в усіх державах учасницях ЕС та не можуть бути переглянуті по суті у державі виконання.

На шляху наближення національного процесуального законодавства до європейської практики особливий порядок розгляду дрібних спорів знайшов своє втілення у процесуальному праві України шляхом закріплення інституту малозначних спорів Законом України від 03 жовтня 2017 року № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [5]. Водночас суттєвою відмінністю інституту малозначних справ є те, що ESCP стосується виключно майнових вимог, в той час як до малозначних справ відносяться як майнові так і немайнові вимоги залежно від характеру спору.

Цим же Законом передбачене запровадження в судовій діяльності Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної систем (далі – ЄСІТС), однією з переваг якої вважається можливість здійснення електронного судочинства. Розроблений наразі проект ЄСІТС [6] активно обговорюється юридичною спільнотою.

На жаль, зазначений проект ЄСІТС не передбачає запровадження типових форм заяв по суті спору у малозначних справах, на зразок ESCP, що могло б значно спростити та прискорити розгляд малозначних спорів.

Запровадження таких типових форм вважаємо вкрай важливим для досягнення мети спрощення судового провадження у малозначних справах.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0861&from=EN>
3. Штефан, О. Малозначні спори та процедура ESCP: порівняльно-правовий аналіз // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2018. — № 4 (102). — С. 54-59.
4. An official website of the European Union > Going to court > Monetary claims > Small claims [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://e-justice.europa.eu/content_small_claims-42-en.do
5. Закон України від 03 жовтня 2017 року № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>
6. ЄСІТС [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://hcj.gov.ua/page/yesits>

**СЕКЦІЯ “СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ”**

Савчук А.В.*

**РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА У ПРОЦЕСІ КУЛЬТУРНОЇ
АДАПТАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО МІГРАНТА У НОВОМУ
СЕРЕДОВИЩІ**

Інтелектуальна міграція, як явище суперечливе і неоднозначне, вимагає конкретних заходів щодо її впорядкування, яке повинне здійснюватися за допомогою міжнародно-правового регулювання міграційних процесів з урахуванням глобальних інтересів світового співтовариства, об'єктивних можливостей окремо взятих держав і особливостей розвитку народонаселення в сучасних умовах [1, с. 10]. Для цілей цього дослідження явище міграції нас цікавить лише тоді, коли висококваліфікована особа, що належить до однієї країни, безумовно залишається в іншій країні. Таким чином, ми не переймаємось таким питанням як іноземні студенти, які після навчання повертаються додому.

Тут ще раз вибір терміна "міграція" може допомогти розмежувати тему. Це включає в першу чергу "намір" залишитися. Звичайно, цей намір слід враховувати після періоду адаптації та реальних матеріальних можливостей. Лісгаардом була запропонована модель адаптації - крива U-подібної форми, згідно з якою адаптант долає три основні фази (Рис. 1¹).

На початку перебування у новій країні іноземний студент проходить процес інтересу до суспільства та культури, що позитивно відображається на його загальному стані; другий період – це депресія, кризовий стан; та третій – це позитивний перехід до періоду адаптації та остаточне пристосування [3, с.

---

* Аспірантка кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка Науковий керівник Стаканов Р.Д.

¹ Складено автором на основі [2, с. 227].

9]. Представлений аналіз результатів опитування підтвердив, що адаптація до нової культури відбувається згідно U-подібної кривої.

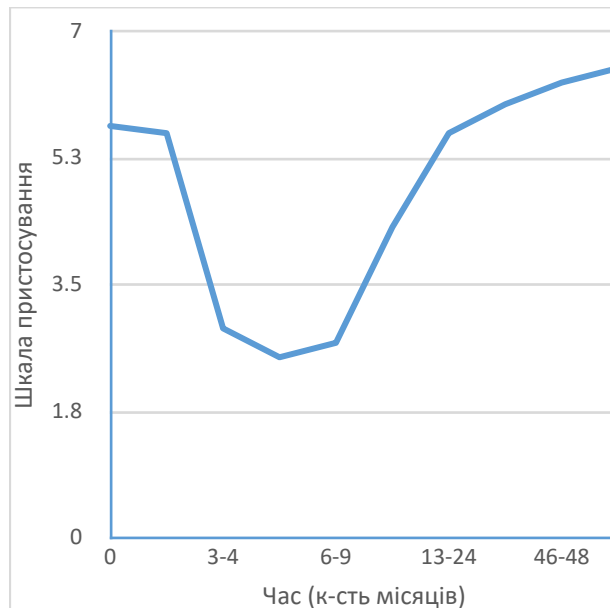

Рис. 1 U-подібна крива адаптації інтелектуального мігранта

Мігранти впровадили різні технології, щоб допомогти собі у процесі культурної адаптації та акультурації у новому середовищі. В останні роки найпоширенішими та корисними методами, якими користуються «новачки», є соціальні медіа, які відіграють ключову роль у з'єднанні людей по всьому світу для того, щоб ділитися та обмінюватися знаннями та культурними традиціями. Насправді світ став «великим селом» після появи програм соціальних медіа. Тому люди не тільки можуть взаємодіяти та спілкуватися один з одним, використовуючи інтернет, але й можуть отримувати інформацію, в тому числі і про нове суспільство. Таким чином, завдяки соціальним медіа люди з кожної культури можуть розуміти та поважати традиції та норми інших країн.

Термін "міжкультурна адаптація" означає пристосування різних форм поведінки, тобто зменшити ймовірність бути неправильно зрозумілим під час розмови та спілкування з людиною іншої культури [4, с. 34]. У процесі міжкультурної адаптації люди використовують соціальні медіа для кількох цілей, наприклад, щоб дізнатися про інші культури та країни, налагодити стосунки з друзями та постійно бути проінформованим про події та новини.

Іншими словами, взаємодія та спілкування через інтернет впливають на міжкультурну адаптацію для новачків у приймаючих країнах.

Досвід людей, які успішно перейшли з однієї культури та «злилися» з іншою, збагатили мультикультурний світ. Тобто термін міжкультурна адаптація означає таку ситуацію: після вступу людини у нову культуру, вона може спочатку перебувати у стані нерівноваги, але через деякий час вона знайде баланс [5]. Перебувати в такому стані природньо, оскільки людина не знає або, принаймні, знає, мало інформації про нову культуру. Адаптація до нової культури – це динамічний процес, за допомогою якого люди, переїжджаючи в незнайоме культурне середовище, встановлюють (або відновлюють) і підтримують відносно стабільний, взаємний та функціональний зв'язок із середовищем [6, с. 244].

Адаптація до нової культури передбачає переживання багатьох факторів у процесах адаптації, таких як поведінкові та психологічні зміни, оскільки люди з різних культур взаємодіють між собою по-різному [7]. За словами Лі та Кіма [8], людям потрібно застосовувати адаптаційні навички та вивчати знання про нову культуру під час залучення всередину цільової культури. Цей процес охоплює очевидне усвідомлення своєї культури та нових культур з точки зору відмінностей та подібності. Наприклад, бути цікавою та відкритою людиною до культурних відмінностей допомагає розвивати міжкультурну компетентність. Більше того, комунікація є важливою в цьому міжкультурному процесі, коли спілкування з людьми в новій культурі є дуже вигідним, щоб спочатку подолати бар'єри, а потім поступово адаптуватися до нової культури. Щодо психологічних факторів, емоції мають істотний вплив на процес культурної перебудови. За словами Мацумото, Хіраями та ЛеРуск [9], люди, які не можуть контролювати свої емоції, можуть зіткнутися з труднощами в успішному здійсненні процесу адаптації до нових культур. Тому люди повинні контролювати свої емоції, щоб плавно та легко адаптуватися до нової культури.

Список використаних джерел

1. Ерфан Є.А. Особливості міжнародної міграції висококваліфікованих працівників. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. №18, ч. 2. URL: http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/images/phocagallery/2017/Pryklady_DSTU_8302_2015.pdf (дата звернення: 18.10.2019).
2. Black S., Mendenhall M. The U-Curve Adjustment Hypothesis Revisited: A Review and Theoretical Framework. *Journal of International Business Studies*. 22(2):225-247. June, 1991. URL: https://www.researchgate.net/publication/5222549_The_U-Curve_Adjustment_Hypothesis_Revisited_A_Review_and_Theoretical_Framework (дата звернення: 17.10.2019).
3. Mizuno Y. Culture Shock: Reexamining the Concept and the W-curve Model of the Adaptation Process through Sojourner Experiences of International Students. The University of Leeds. School of Modern Language and culture, 2012. URL: <https://resources.library.leeds.ac.uk/final-chapter/dissertations/lcs-tpg/example2.pdf> (дата звернення: 11.10.2019).
4. Cai, D. A., & Rodriguez, J. I. (1996). Adjusting to Cultural Differences: The Intercultural Communication Studies, 1(2), 31-42. URL: <https://web.uri.edu/iaics/files/03deb.pdf>
5. Kim, Y. Y. (2001). *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
6. Gudykunst, W. B. (2003). *Cross-cultural and intercultural communication*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
7. Kim, Y. Y. (2005). Adapting to a new culture: An integrative communication theory. In W. B. Gudykunst (Ed.), *Theorizing about intercultural communication* (pp. 375-400). Thousand Oaks, CA.

СЕКЦІЯ “МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС”

Бех А.А.*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙНИХ СИСТЕМ МІЖНАРОДНИМИ МЕДІАКОМПАНІЯМИ

Рекомендаційні системи — це програми, які за допомогою алгоритмів надають користувачеві ті елементи, які могли б його зацікавити. Рекомендації підбираються на основі преференцій та історії поведінки користувача. Умовно кажучи, якщо Вам сподобалися товари А і Б, то Вам може сподобатися товар В.

Сьогодні рекомендаційні системи використовуються в багатьох сферах, і в їх основі лежать прості принципи. Вирізняють декілька підходів до рекомендаційних систем. Один з них називається “Content Based Filtering”. Модель робить рекомендації на основі схожості елементів. Для прикладу розглянемо рекомендацію елементів на основі кольору. Завдання рекомендації для програми виглядає наступним чином: потрібно знайти найбільш близькі елементи в тривимірному просторі (використовуючи модель “RGB” — скорочено від англ. “Red, Green, Blue”). Фактично рекомендація відбувається на основі застосування загальновідомої теореми Піфагора: квадрат гіпотенузи дорівнює сумі квадратів катетів. Тільки в даному випадку ця теорема застосовується наступним чином: квадрат відстані між середніми кольорами елементів дорівнює сумі квадратів відстаней між кожним виміром кольору кожного елементу. Маленькі відстані між кольорами свідчать про схожість елементів, що в результаті відображається в результаті рекомендації відповідних елементів програмою.

Зростання популярності використання рекомендаційних систем прийнято пов’язувати з відомим конкурсом “Netflix Prize” 2006 року. Сьогодні компанія “Netflix” відома як гігант у сфері онлайн відео-стрімінгу, але на початку 2000-х основна діяльність компанії полягала в наданні послуг з прокату фільмів на

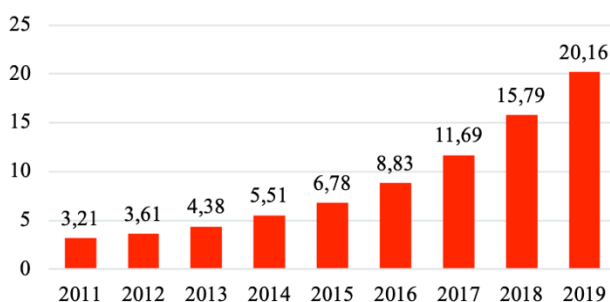
* Аспірантка кафедри міжнародного бізнесу
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: д.е.н., доц. Приятельчук О.А.

VHS-касетах і DVD-дисках. Тому для них було важливо враховувати вподобання користувачів, щоб рекомендувати їм нові фільми та збільшувати кількість замовлень.

У 2006 році компанією були опубліковані дані, в яких було близько 100 млн оцінок 18 тис. фільмів від 480 тис. клієнтів сервісу [1, с. 35]. Завдання “Netflix” полягало в тому, щоб поліпшити алгоритм передбачення вибору користувачів і збільшити кількість правильних передбачень на 10%. Призовий фонд становив 1 млн дол. США. Змагання тривало майже три роки, в ньому взяло участь кілька тисяч розробників і вчених. Врешті-решт поріг в 10% було перейдено, і команда-переможець отримала свій приз від компанії. Конкурс став катализатором якісних змін в області персоналізованих рекомендацій.

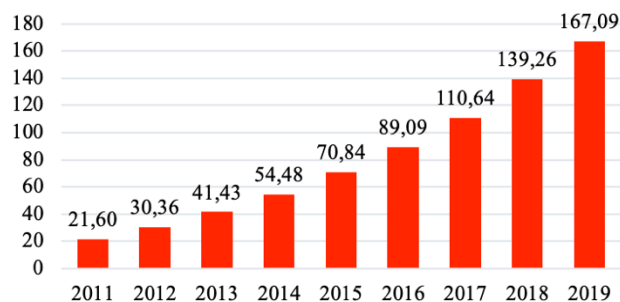
За останнє десятиліття “Netflix” стала лідером у сфері онлайн відео-стрімінгу (рис. 1-2), і саме стратегія персоніфікації рекомендацій стала одним з ключових факторів глобального успіху компанії.

Рис. 1. Річний дохід “Netflix” у 2002-2019 pp.
(млрд дол. США)

Джерело: складено автором на основі [2].

Рис. 2. Кількість платних підписників “Netflix” у світі в 2011-2019 pp. (млн ос.)

Джерело: складено автором на основі [2].

Сьогодні алгоритм “Netflix” аналізує не тільки те, який контент дивляться їх клієнти. Він збирає дані щодо того, з якого пристрою клієнти користуються сервісом, з якої країни, якою мовою, в які дні тижня і о котрій годині, коли вони вирішують натиснути на паузу, які моменти у відео переглядають декілька разів,

а які моменти пропускають тощо. Як тільки користувач підписується на сервіс, усі його дії одразу починають записуватися і аналізуватися. Ці колосальні обсяги даних (мільярди годин, проведених мільйонами користувачів на платформі) потім обробляються. Все це становить основу рекомендаційного алгоритму “Netflix”.

“Netflix” постійно працює над вдосконаленням алгоритму. Кожен користувач бачить свій варіант стартової сторінки сервісу не тільки з індивідуалізованою структурою рекомендацій, а й з індивідуалізованими трейлерами та заставками фільмів і серіалів. Наприклад, якщо система фіксує, що Ви регулярно дивитеся фільми з Умою Турман в головній ролі, тоді на Вашій сторінці на постері до фільму “Кримінальне читиво” буде зображена саме вона. Якщо ж Ви шанувальник фільмів з Джоном Траволтою, на своїй сторінці на постері до цього ж фільму Ви побачите саме його (рис. 3).

Рис. 3. Вплив історії переглядів на персоналізацію постеру до фільму “Кримінальне читиво” на сервісі “Netflix”

Джерело: [3].

Таким чином, з одного боку, рекомендаційні системи забезпечують зручність навігації користувача по вебресурсу. З іншого боку, приклад компанії “Netflix” показує, що рекомендаційні системи виступають важливим фактором конкурентоспроможності медіакомпанії та ефективним способом залучення і втримання лояльних користувачів.

Список використаних джерел

1. Bennett, J., Lanning, S. The Netflix Prize. In Proceedings of KDD Cup and Workshop. Vol. 2007. San Jose: ACM SIGKDD. 2007. P. 35-38.
2. Annual Reports & Proxies. Netflix Investors. 2020. URL: <https://www.netflixinvestor.com/financials/annual-reports-and-proxies/default.aspx> (accessed on 14.10.2020).
3. Basilico, J. Artwork Personalization at Netflix. SlideShare. 2018. URL: <https://www.slideshare.net/justinbasilico/artwork-personalization-at-netflix> (accessed on 14.10.2020).

Рушковський М.В.*

Новітні підходи до формування стратегії ризик-менеджменту багатонаціональних підприємств.

Ризик є невід'ємною складовою ведення бізнесу багатонаціональних підприємств (БНП), і у світі, де обробляються величезні обсяги даних все швидшими темпами, своєчасна ідентифікація та зменшення ризиків є викликом для будь-якої організації. Тож не дивно, що багато контрактів та страхових угод вимагають вагомих доказів належної практики управління ризиками та ефективної стратегії ризик-менеджменту. Сьогодні БНП оперують у середовищі, де змушені постійно мати справу з невизначеністю. Те, як вони управляють цією невизначеністю, може стати ключовим предиктором їх успіху.

Сучасні стратегії ризик-менеджменту допомагають організаціям ефективно ідентифікувати та пом'якшувати ризики, тим самим підвищуючи ймовірність досягнення своїх цілей та покращуючи захист своїх активів. Ефективна стратегія ризик-менеджменту БНП має розвивати культуру управління ризиками, де працівники та стейкхолдери усвідомлюють важливість

---

* Аспірант спеціальності міжнародний бізнес
Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник- Расшивалов Д.П., кандидат економічних наук, Завідувач Кафедри міжнародного бізнесу

моніторингу та управління ризиками. З іншого боку така стратегія допомагає організаціям бачити як позитивні можливості, так і негативні наслідки, пов'язані з ризиком, а також дозволяє приймати більш обґрунтовані, а отже, і ефективніші рішення при розподілі ресурсів. Стратегія ризик-менеджменту має бути активним компонентом у вдосконаленні системи управління БНП та, зрештою, його ефективності [1].

Глобальні фінансові кризи, які пов'язані з макроекономічними циклами, а також масштабні проблеми БНП на національному та міжнародних рівнях спонукають менеджерів БНП та регуляторів до вжиття заходів для запобігання повторному їх настанню. У 2002 році, після того, як в Enron та WorldCom були викриті масові бухгалтерські шахрайства, національний регулятор США прийняв Закон Сарбейнса-Окслі, який поклав на керівників організацій нові зобов'язання стосовно внутрішнього контролю. На хвилі фінансової кризи 2008 року багато великих міжнародних банків змінили свої бізнес-моделі, а інші БНП впровадили системи для кращого управління кредитними ризиками, а деякі і для усунення надмірного використання математичних моделей в стратегіях ризик-менеджменту.

У сучасних умовах новітні підходи до формування стратегій ризик-менеджменту БНП мають вирішувати проблему низької швидкості прийняття рішень, зокрема через надмірну увагу саме до запобігання ризику. Керівники БНП акцентують увагу, що проблемою також є фокус ризик-менеджменту на фінансовій звітності, юридичних та комплаєнс ризиках, тоді як переважна більшість великих втрат у ринковій вартості припадає на неправильне управління стратегічними ризиками [2].

Більшість БНП реалізують реорганізацію своїх стратегій ризик-менеджменту протягом наступних років, основною метою якої є дотримання правильного балансу між ризиком та прибутком. Сьогодні йде переосмислення стратегій ризик-менеджменту, які мають допомагати БНП визначити свій апетит до ризику та впровадити його у процес прийняття рішень.

Основною метою новітніх підходів до формування стратегій ризик-менеджменту БНП є перетворення управління ризиками з периферійної функції в функцію, яка інтегрована у повсякденне управління організацією. Ризик-менеджмент має стати системою захисту, а не обмеження для БНП. На чільному місці сучасних стратегій ризик-менеджменту має знаходитись концепція уникнення суттєвих відхилень результатів від тих, які закладаються у бізнес-плани БНП. Використовуючи ефективну систему ризик-менеджменту керівники організації мають розуміти, наскільки краще чи гірше заплановані показники бізнес-планів можуть бути [3]. Чітке розуміння такого відхилення дозволить сформувати дієві механізми з управління ризиками, моніторингу їх ефективності та достатності для приведення рівня ризику до обмежень, які закладаються в апетиті до ризику БНП.

Список використаних джерел

1. ISO 31000:2018 (en) Risk management — Guidelines — <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:31000:ed-2:v1:en>
2. *How to Live with Risks*, Harvard Business Review, July/August 2015.
3. *The role of risk management in corporate governance: Guidelines and applications*, Risk Governance and Control: Financial Markets & Institutions, 2017.

СЕКЦІЯ “ МІЖНАРОДНІ МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ”

Бай Лу*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІМІДЖУ КИТАЮ В ЗМІ КРАЇН СХІДНОЇ ТА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Тези розглядають головні теми, які цікавлять національні ЗМІ Польщі та України в оцінці перспектив співпраці з Китаєм. Це позначається на формуванні іміджу КНР.

Імідж Китаю в польських ЗМІ. У засобах масової інформації Польщі переважають теми, що стосуються китайсько-польських економічних відносин (перш за все в рамках міжнародних форматів, таких як «Один пояс, один шлях» або платформа «16 + 1»: це формат співпраці Китаю і країн Центральної та Східної Європи: Болгарії, Чехії, Естонії, Польщі, Румунії та інших (всього 16). Ця співпраця носить переважно торговельно-економічний та інвестиційний характер, але водночас охоплює і питання взаємин в галузі культури, туризму, науки і освіти. Приєднання Греції до цієї платформи в 2019 році підвищив рівень співпраці до «17 + 1»).

Публікації стосуються, зокрема, інвестиційної присутності Китаю в Польщі. Аналіз показує наявність дуже високих очікувань щодо впливу Китаю на польську економіку, применшуючи значення інших аспектів цієї співпраці. Візит Цзя Цінліня, голови Національного комітету Китайської Народної політичної консультативної конференції, до Варшави дуже добре ілюструє цю тенденцію: висвітлення в медіа було зосереджено в основному на можливостях отримання прибуткових контрактів як на урядовому, так і на регіональному й локальному рівнях. Якщо брати до уваги завдання формування всебічного іміджу Китаю, то тут ми бачимо необхідність посилення інформаційної роботи

---

* Аспірантка спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: Даниленко С.І.(д. політ. наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій і комунікативних технологій Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка)

з висвітлення не тільки економічної, а й культурної, наукової, освітньої взаємодії двох країн.

Критика китайського уряду, яка з'явилася в польських ЗМК під час згаданого візиту, в основному стосувалася звинувачень у справі в геноциді щодо ставлення до прихильників культу «Фалуньгун». Це посилення на різні заходи, прийняті правлячою КПК під керівництвом Цзян Цземіня для придушення культу «Фалуньгун» в 1996 році. Китайський уряд публічно тоді заявив іноземним ЗМІ: «Фалуньгун» - це культ, що завдає шкоди суспільству і людям [6]. Однак, права людини в Китаї потрапили в топ-15 ключових тем, що висвітлюються польськими ЗМІ. Такі негативні за своїм потенціалом повідомлення не можуть бути знівельовані надіями на економічну вигоду від китайсько-польських відносин [1].

Якщо ж говорити про загальні оцінки, то в порівнянні з іншими країнами Вишеградської групи, дискурс польських ЗМІ про Китай був переважно позитивним, з рідкісними негативними згадками. Польща заявляла про свою зацікавленість в отриманні китайських інвестицій в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях», щоб модернізувати інфраструктуру і промисловість країни. Були висловлені надії, що китайські інвестиції можуть в деякій мірі доповнити фонди ЄС, а також служити джерелом додаткового фінансування в ті сектори економіки, де немає можливості співпрацювати з бізнесом із Західної Європи або отримувати кошти Європейського Союзу. Отже, провідна тема - «Один пояс, один шлях» була оцінена як представлена в основному позитивно або нейтрально, з дуже спорадичними згадками про можливі загрози, які може створити проект. Аналогічна тенденція подавати інформацію, пов'язану з Китаєм, переважно в позитивному або нейтральному ключі, спостерігається і щодо інших ключових тем. Таких, як стратегічне партнерство, торгові місії, приєднання Польщі до АБІ (Азіатський банк інфраструктурних інвестицій) або ініціатива «16 + 1»), теж представлених у польських ЗМІ [1].

В Україні через епідемію кількість «китайських тем» досягла найбільшої кількості в секторі ЗМІ. Особливо питання двостороннього економічного співробітництва в постепідемічний період, обговорення процесу співпраці в

рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» між двома країнами, відповідні репортажі та інтерв'ю представників Китаю і України, одноставно демонструє тенденцію до позитивного висвітлення [2, 3, 4]. З'явилось дуже мало коментарів, які культивують «теорію китайської загрози». Її суть така: «Китай витіснив Росію в якості найбільшого торгового партнера України, він також досить ймовірно перешкодить вступу України в ЄС, як Росія, і таким чином контролюватиме Україну»? У зв'язку з цим експерт з міжнародних досліджень із Китаю Лі Янь раніше висловила свою думку: «Україна прагне вступити в ЄС. Вона визначила цей шлях для себе, що не завдасть шкоди співпраці зі сходом, особливо з Китаєм. Навпаки, після того, як Україна і Європейський Союз підписали угоду про асоціацію Україна стає «воротами» в Європу. Крім того, китайська ініціатива «Один пояс, один шлях», безсумнівно, допоможе Україні стати впливовим лідером у Центральній та Східній Європі» [5].

Підводячи підсумок, слід зазначити, що тема Китаю і його імідж в ЗМІ деяких європейських країн в даний час демонструють тенденцію до позитивного висвітлення, особливо в плані економічного співробітництва.[7] Головний акцент робиться на висвітленні ініціативи «Один пояс, один шлях», яка є ядром для формування економічної складової національного іміджу Китаю. Однак інші сторони – культура, наука, освіта, здоров'я – ще вимагають від інформаційних структур Китаю додаткової уваги і пропаганди серед громадян країн Центральної та Східної Європи.

Список використаних джерел

1. CHINA'S IMAGE IN POLISH MAINSTREAM MEDIA AND AMONG ELITES. червня 2019 р. С9-24. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.chinfluence.eu/wp-content/uploads/2019/07/PP-CHINAS-IMAGE-IN-THE-POLISH-MAINSTREAM-MEDIA-AND-AMONG-THE-ELITES_FINAL-1.pdf
2. Фань Сяньжун,. Домагатися успіху, незважаючи на труднощі. Разом йти вперед у будь-яку погоду.// газета 2000. 24 вересня 2020 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.2000.ua/v-nomere/forum/tramp-v->

pohod-sobratsja/dobivatsja-uspeha-nevziraja-na-trudnosti-vmeste-idti-vpered-vo-vsjakuju-pogodu.htm

3. 专访：乌克兰愿进一步发展乌中战略伙伴关系——访乌克兰总统泽连斯基// (XinHua) 30 вересня 2020 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.xinhuanet.com/2020-09/30/c_1126565026.htm
4. Україна і Китай шукатимуть нові можливості розширення двосторонньої торгівлі //SILK BRIDGE. 02 жовтня 2020 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://silkbridge.info/ukraina-i-kitaj-budut-iskat-novye-vozmozhnosti-rasshirenija-dvustoronnej-torgovli/>
5. 李燕. “一带一路”框架下的中乌合作：现状与前景2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://sinologist.com.ua/zh/11273-2/>
6. 江泽民指出，“法轮功”是危害社会和人民的邪教//中国新闻网. 28 жовтня 1999 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.chinanews.com/1999-10-26/26/5271.html>
7. Сергій Даниленко, Бай Лу (2020). ІМІДЖ КИТАЮ В ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ КПК//«EUROPEAN POLITICAL AND LAW DISCOURSE» - Volume7,Issue2. С68-79.